

TC.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİMDALI

FUTBOLUN SOSYAL BÜTÜNLEŞMEDEKİ ROLÜ
(Diyarbakır İli Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
M. Murat ESER

2011-ELAZIĞ

ONAY SAYFASI

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tez Yüksek Lisans/Doktora Tezi standartlarına uygun bulunmuştur.

Yrd. Doç. Dr. Yüksel SAVUCU

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Başkanı

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve kalite yönünden Yüksek Lisans/Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU

Danışman

Yüksek Lisans/Doktora Sınavı Jüri Üyeleri

Yrd. Doç. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Bilal GÖBAN

Yrd. Doç. Dr. Oktay KAYA

Yrd. Doç. Dr. M. Fatih KARAHİSARINOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Muhammet DİŞİKÇİAN

İTHAF

Bu tezi; 24.01.2001 tarihinde Diyarbakır'da Şehit edilen değerli Emniyet Müdürü "Ali Gaffar Okkan'a ithaf ediyorum.

TEŞEKKÜR

Yapmış olduğum bu çalışmanın her aşamasında büyük bir sabır gösteren, öneri ve yönlendirmeleriyle tezin şekillenmesinde yardımlarını esirgemeyen değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU'na teşekkür ederim.

Ayrıca ders döneminde yardımlarından ve göstermiş oldukları anlayıştan dolayı Yrd.Doç. Dr. Bilal ÇOBAN'a, tezin istatistik kısmında yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Nihat Tekel'e, Yrd. Doç. Dr. Deniz ŞİRELİ'ye ve Yrd. Doç. Dr. Gültekin ÖZDEMİR' e teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın her evresinde manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen anneme ve kardeşlerime teşekkür ederim.

Ocak - 2011

M. Murat ESER

İÇİNDEKİLER

1.ÖZET	1
2.ABSRACT	2
3.GİRİŞ.....	3
3.1. Toplum.....	6
3.2. Grup.....	6
3.3. Kültür.....	6
3.4. Sosyal Yapı.....	8
3.5. Sosyal Tabakalaşma.....	8
3.6. Sosyal Farklılaşma.....	9
3.7. Sosyal Hareketlilik.....	11
3.8. Sosyal Değişme.....	12
3.9. Bütünleşme.....	13
3.9.1. Sosyal Bütünleşme.....	14
3.9.2. Sosyal Bütünleşme Türleri.....	17
3.9.2.1. Normatif Bütünleşme.....	17
3.9.2.2. Fonksiyonel Bütünleşme.....	20
3.9.2.3. Manevi Bütünleşme.....	21
3.9.2.4. Kitle İletişim Araçlarından Doğan Bütünleşme.....	25
3.10. Kültür Bütünleşmesi.....	26
3.10.1. Bütünleşmenin Gerçekleşmesi İçin Temel Şartlar	27
3.10.2. Bütünleşmenin Önündeki Engeller.....	29
3.11. Spor.....	30
3.11.1. Seyre Dayanan Sporların Sosyal Hayattaki Yeri.....	31
3.11.2. Sporun Sosyal Fonksiyonları.....	33
3.11.3. Spor Türü Olarak Futbolun Toplumsal Boyutu.....	35

3.11.4. Futbolun Karakteristik Özelliği.....	37
3.11.5. Futbolda Kolektivizm.....	38
3.11.6. Futbol Seyircisi.....	38
3.11.6.1. Sosyal Bir Grup Olarak Futbol Seyircisinin Özellikleri.....	38
3.12. Taraftarlık.....	39
3.13. Stadyum.....	41
3.14. Kulüp.....	41
3.15. Türkiye'de Futbol.....	42
4. GEREÇ VE YÖNTEM.....	44
5. BULGULAR.....	47
5.1. Diyarbakır'da Futbol.....	47
5.1.1. Diyarbakır'da Bulunan Spor Kulüpleri (Futbol).....	47
5.1.2. Özel Futbol Okulları.....	48
5.2. Diyarbakırspor.....	49
5.3. Diyarbakır'da 2005-2010 Tarihleri Arasında Düzenlenen Futbol Organizasyonları.....	51
5.3.1. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin Etkinlikleri ve Diskispor.....	52
5.3.2. Spor Konferansı.....	53
5.3.3. İkinci Spor Konferansı.....	53
5.3.4. Diyarbakır Spor Meclisinin Kurulması.....	54
5.3.5. Diskispor.....	54
5.3.6. Kayapınar Belediyesi.....	55
5.3.7. Bağlar Belediyesi.....	55
5.3.8. Yenişehir Belediyesi.....	56
5.4. Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği Sonuçları.....	56

5.5. Katılımcıların Futbolun Faydalarına İlişkin Görüşlerinin Yaş, Görev, Görev Süresi Değişkenine Göre Tanımlayıcı Değerleri ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	71
5.6. Katılımcıların Futbolun Faydalarına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları.....	78
6. TARTIŞMA.....	79
7. KAYNAKLAR.....	87
8. EK 1	92
9. ÖZ GEÇMİŞ.....	93

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	56
Tablo 2: Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı.....	56
Tablo 3: Katılımcıların Görev Durumlarına Göre Dağılımı.....	57
Tablo 4: Katılımcıların Görev Süresine Göre Dağılımı.....	57
Tablo 5: Katılımcıların "Futbol Aktivitelerine Katılımım Öz Güvenimin Gelişmesine Katkı Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	57
Tablo 6: Katılımcıların "Fiziksel Olarak Kendimi Çok Sağlıklı Hissetmemi Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	58
Tablo 7: Katılımcıların "Başarma Duygusu İle Aldığım Haz Doruğa Ulaşıır" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	58
Tablo 8: Katılımcıların "Grup İş Birliği Becerimi Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	59
Tablo 9: Katılımcıların "Macera Duygumu Artırır" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	59
Tablo 10: Katılımcıların "Diğer İnsanlara Saygımı Artırır" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	59
Tablo 11: Katılımcıların "Bir Gruba Aitlik Duygumu Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	60
Tablo 12: Katılımcıların "Liderlik Becerilerimi Geliştirmeme Yardımcı Olur" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	60
Tablo 13: Katılımcıların "Problemleri Tespit Etme Yeteneğimi Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	61
Tablo 14: Katılımcıların "Problem Çözme Becerimi Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	61
Tablo 15: Katılımcıların "Çalışma Alışkanlığı Kazandırır" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	61
Tablo 16: Katılımcıların "Kilo Kontrolümü Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	62

Tablo 17: Katılımcıların "Spor Becerimi Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	62
Tablo 18: Katılımcıların "Vücut Şekli mi Korur ve Zindelik Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	63
Tablo 19: Katılımcıların "Fiziksel Gücümü Artırır" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	63
Tablo 20: Katılımcıların "Stresten Uzaklaşmama Yardımcı Olur" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	63
Tablo 21: Katılımcıların "Denge Koordinasyonumu Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	64
Tablo 22: Katılımcıların "Zamanı İyi Kullanma Becerimi Artırır" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	64
Tablo 23: Katılımcıların "Güçlü Arkadaşlık Bağları Kurmamı Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	65
Tablo 24: Katılımcıların "Birçok Görevin Üstesinden Gelebilme Becerimi Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	65
Tablo 25: Katılımcıların "Grupla İş Bölümü Yapmamda Fayda Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	65
Tablo 26: Katılımcıların "Arkadaşlarımla Dayanışma İçinde Olmamı Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	66
Tablo 27: Katılımcıların "Bilgili, Ahlaklı ve Yardımsever Olmama Katkı Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	66
Tablo 28: Katılımcıların "Örf, Âdet ve Hukuk Kurallarına Uymam Yönünde Etki Yapar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	67
Tablo 29: Katılımcıların "Arkadaşlarımla Birlikte Olmamı ve İyi Zaman Geçirmemi Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	67
Tablo 30: Katılımcıların "Yeni İnsanlarla Tanışmamı Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	68
Tablo 31: Katılımcıların "Birey Olarak Gelişmeme Yardımcı Olur" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	68

Tablo 32: Katılımcıların "Diğer İnsanlarla Ortak Bir Şeyleri Paylaşmamı Sağlar"	
Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	68
Tablo 33 Katılımcıların "Farklı Siyasi Görüşteki İnsanların Bir Araya Gelmesini	
Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	69
Tablo 34: Katılımcıların "Farklı Kültürlerden Gelen İnsanların Bir Araya	
Gelmesini Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	69
Tablo 35: Katılımcıların "Farklı Ekonomik Yapıya Sahip İnsanların Bir Araya	
Gelmesini Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	70
Tablo 36: Katılımcıların "Farklı İnançtaki İnsanların Bir Araya Gelmesini Sağlar"	
Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	70
Tablo 37: Katılımcıların Yaş Değişkenine İlişkin Tanıtıcı İstatistikleri.....	72
Tablo 38: Katılımcıların Yaş Değişkenine İlişkin Varyans Analiz Tablosu.....	73
Tablo 39: Katılımcıların Görev Değişkenine İlişkin Tanıtıcı İstatistikleri.....	74
Tablo 40: Katılımcıların Görev Değişkenine İlişkin Varyans Analiz Tablosu.....	75
Tablo 41. Katılımcıların Görev Süresi Değişkenine İlişkin Tanıtıcı İstatistikleri.....	76
Tablo 42. Katılımcıların Görev Süresi Değişkenine İlişkin Varyans Analiz Tablosu	77
Tablo 43: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi	
Sonuçları.....	78

KISALTMALAR

SSBÖ	: Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği
BESYO	: Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu
HİF	: Herkes İçin Futbol
TÜFAD	: Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
TEGV	: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı
FIFA	: Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği
UEFA	: Avrupa Futbol Federasyonları Birliği

1.ÖZET

Diyarbakır ilinde futbolun sosyal bütünleşmeye olan etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmada; sosyal bütünleşme kavramının tanımlanmasının yanı sıra sosyal bütünleşmenin gerçekleşme şekli ve bu bütünleşmeyi sağlayan unsurlar ile sosyal bütünleşmenin sağlanmasında futbolun fonksiyonları belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturmada “Dokümantasyon Metodu” kullanılmıştır. Bu aşamada, ulaşılabilen birincil ve ikincil kaynaklar “Genişliğine Gözlem Tekniği” ile tarihsel nitelikli kaynaklar ise tarih araştırmalarında kullanılan “Geçmişten Günümüze Sıralama Yöntemi” kullanılarak değerlendirilmiştir. Ayrıca araştırmanın kuramsal çerçevesini desteklemek için “anket” yöntemi uygulanmıştır.

Araştırmanın evrenini Türkiye’deki sporla ilgili kişi ve kuruluşlar, örneklemi ise Diyarbakır’da futbol ile ilgili kişi ve kuruluşlar oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği” (SSBÖ) kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler, SPSS (Statistical Package for Social Science) 13,0 programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde, anketlerden elde edilen bilgilerin genel dağılım özelliklerini belirlemek için tanımlayıcı istatistik türlerinden frekans ve yüzde dağılımları ile birlikte Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Tukey HSD t-Testi uygulanmıştır.

Futbolun sosyal bütünleşmedeki rolünün belirlenmesinde araştırmaya katılanların yaş ve cinsiyet değişkenlerinin kişisel gelişim, sosyalleşme, fiziksel fayda, bütünleşme, psikolojik gelişim, ahlaki gelişim ve duygusal gelişim özelliklerine etkisi “önemsiz” olarak görülürken, görev ve görev süresi değişkenlerinin etkisi ise “önemli” bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bütünleşme, Futbol, Spor.

2.ABSTRACT

This study aims to display the effects of football on social integration in the city of Diyarbakır and during the course of this study the sociological definition of social integration will be outlined. Additionally, the method of determining social integration, the elements that contributed to social integration and the role that football plays in achieving social integration are defined.

The 'Documentation Method' was used while forming the oretical framework. At this stage, primary and secondary resources were evaluated using the 'Comprehensive Observation Technique,' whereas historical resources were evaluated using the 'Retrospective Method' that is commonly utilized for historical researches. Additionally, the 'Survey Method' was used to strengthen the oretical framework of this study.

The population of the study is consisted of individuals and organizations involved in sports in Turkey and the sample of the study is consisted of individuals and organizations involved in sports in Diyarbakır. The Social Integration Scale in sports was used as a data collection tool.

The data that was obtained from the study was evaluated using the Statistical Package for Social Science (SPSS) 13.0 program. In order to determine the general distribution characteristics of the information, descriptive statistics such as frequency and percentage were used along with One-Way Analysis of Variance (ANOVA) and HSD Tukey tests.

While determing the role of football on social integration, the effect of variances such as the age and gender of the participants were found unimportant on individual development, socialization, physical effectiveness, integration, psychological development , moral development and emotional development. However, variances such as duty and the length of duty were found to be important.

Key words: Social Integration, Football, Sport.

3.GİRİŞ

Sosyoloji, insanların birbiriyle ilişkilerinin biçimsel açıdan incelenmesidir. Sosyoloji insan birlikteliği üzerinde odaklaşır ve toplumun her yerinde var olan sosyal etkileşimin bağlantılarını inceler. Sosyoloji bilgi gövdesi olarak insan ilişkileri gerçeğini ele alır ve bu gerçek üzerinde merkezileşir. Söz konusu insan birlikteliğine katkıda bulunan veya ondan çıkarılan her şey sosyolojiktir (39).

Spor sosyolojisi ise sosyolojinin özel bir alanı olmakla birlikte, spor ve toplum arasındaki ilişkiyle ilgilenir. Spor sosyolojisi, belli kuramların ışığı altında diğer bilim dallarıyla işbirliği yaparak, sporda sosyal yapıları ve sosyal davranışlar ile sporun sosyal etkilerini araştırır (84).

Spor, bireylerin hayatında olumlu gelişmelere katkı sağlarken toplumun da sağlıklı bir yapıya kavuşmasında, diğer sosyal kurumlarla ilişki kurarak toplumun bütünlüğünü, çağdaşlaşmasını, tanınmasını ve gelişmesine katkı sağlayan sosyal bir olgudur. Bu nedenle sporun birey ve toplum hayatında ki sosyal fonksiyonlarının ortaya çıkarılabilmesi, amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için sporun sosyal yönlerinin araştırılması önemlidir. Spor, toplum hayatına çok değişik yollardan girerek bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmış ve her zaman toplumun ilgisini canlı tutmayı başarmış bir sosyal olgudur. Toplumun vazgeçilmez zevklerini, ihtiyaçlarını karşılayarak kendisine bağlayan spor, günümüz modern toplumlarında büyük bir sosyal kurum olduğunu kabul ettirerek, toplumu çok yakından ilgilendiren belli davranışlar, kurallar, inançlar ve simgeler geliştirmiştir. Bütün sosyal kurumlar gibi diğer sosyal kurumlarla sıkı bir ilişki halindedir (54).

Spor; sanat, edebiyat, kültür vb. entelektüel uğraşlarla kıyaslanamayacak kadar yaygın bir etkinlik alanına sahiptir. Modern toplumlarda spor, bireysel görevlerinin yanında çok önemli sosyal fonksiyonlara da sahiptir (29-17).

Modern toplumların en belirgin özelliği olan sosyal farklılaşma, artan iş bölümü ile sosyal bütünleşme arasındaki uyumun sağlanmasında spor aktif bir olgudur. Toplumun sosyal yapısı içinde uyma ve çatışma modellerinin yanı sıra, huzursuzlukların, sapma davranışların azaltılması ve bunların normlarla ahenkleştirilmesi, gerginliklerin toplum yararına yöneltilebilmesin de spor önemli faktörlerden biridir. Bilinçli bir biçimde bireylerine spor yaptıran toplumlar, bir yandan bireylerine büyük çapta fayda sağlamak da, diğer yandan ise, sosyal kalkınmanın unsurlarından biri olarak toplum için önemli bir fonksiyon ifa etmektedirler. Zira her yönden, sağlıklı fertlerden meydana gelen toplumlar, aynı ölçüde sağlıklı, bilinçli, güçlü, sağduyulu, ahlaklı, çalışkan, milli birlik ve bütünlük içinde bulunurlar (36).

Sosyal bütünleşme, cemiyetteki her bir sosyal grubun kendi hakkında vardığı şuurun, kendi birliği hakkındaki şuurun yoğunluğunun, toplumdaki bütünlüğü bozmayacak seviyede olmasıdır (1). Bir toplumsal yapıda sosyal bütünleşmeden söz edebilmemiz için; toplum hayatı, toplumun sürekliliği, sosyal ilişkiler iş bölümü, genel olarak düşünce beraberliğin oluşması gerekmektedir. Sosyal bütünleşme; gerçekleşmesinde etkili olan faktörlere göre dört başlık altında incelenir. Bunlar; normatif bütünleşme, fonksiyonel bütünleşme, manevi bütünleşme ve kitle iletişim araçlarından doğan bütünleşmedir (38).

Spor dalları içerisinde önemli bir yeri olan futbolun sosyal bütünleşmeyi sağlamadaki rolü de bu kapsamda önem teşkil etmektedir. Futbolun bütünleştirici rolü toplumda ayrımcılığa yönelik güçlendirme faaliyetlerinin gerekleriyle birlikte yerine getirilmesinde bireylerin algılama biçimine yansıtacak ve birçok faktörden etkilenen bütünleştirme kavramının bireyler tarafından olumlu olarak algılanmasında etkili olabilecektir. Diğer taraftan, konuyla ilgili literatürde bugüne kadar yapılmış çalışmalarda söz konusu (futbol ve bütünleşme) bu kavramların ve aralarındaki ilişkinin sınırlı sayıda ele alınması, böyle bir araştırmanın konuya ne tür katkı sağlayacağı hususunun önemini ortaya çıkarmaktadır. Böylelikle, incelenen alandaki konu ile ilgili mevcut durum ortaya konularak gerek bu alandaki literatüre gerekse bu uygulamaların asıl uygulayıcısı olacak federasyon, kulüp, yönetici ve antrenörlere, bir veri sağlanması hedeflenmiştir.

Bu doğrultuda, araştırmanın amacı; Diyarbakır ili örneğinde futbolun toplumdaki sosyal bütünleştirici rolünü incelemek olarak belirlenmiştir. Araştırmanın problemi “Futbolun sosyal bütünleşmedeki rolü” olarak belirlenmiş olup alt problem olarak da Diyarbakır ilindeki futbolun bütünleştirici rolünü ortaya koymak ve Diyarbakır ilinde yapılan futbol faaliyetleri ve uygulamalarının bu amaç doğrultusunda belirlenmesini tespit etmek olarak değerlendirilmiştir.

Aşağıda belirtilen sorular araştırmanın hipotezlerini oluşturmaktadır;

Futbol, farklı siyasi görüşteki insanların bir araya gelmesini sağlar mı?

Futbol, farklı kültürlerden gelen insanların bir araya gelmesini sağlar mı?

Futbol, farklı ekonomik yapıya sahip insanların bir araya gelmesini sağlar mı?

Futbol, farklı inançtaki insanların bir araya gelmesini sağlar mı?

3.1. Toplum

Gündelik yaşam içinde birçok kişiyle ilişki içindeyizdir. İnsan doğası gereği tek, toplumun diğer kesimlerinden izole olmuş bir vaziyette değildir. Davranışlarımızın büyük bir çoğunluğu toplum veya daha özelde içinde yer aldığımız gruplar içinde şekillenir. Toplum; başta kendi kendini korumak ve sürdürmek olmak üzere birçok temel çıkarlarını gerçekleştirmek için işbirliği yapan insanlardan oluşan, göreceli bir sürekliliği olan, genellikle belli bir coğrafyasal yeri ve ortak ekini bulunan, çok ya da az ölçüde kurumlaşmış bir karmaşık ilişkiler bütünüdür (39).

3.2. Grup

Sosyal bilimler açısından "grup, belli bir ortak özelliği veya özellikler dizisini paylaşan iki ya da daha fazla sayıda kişidir (48-35). Birbiriyle etkileşimde bulunan, psikolojik olarak birbirlerinin varlığından haberdar olan ve kendisini bir grup olarak algılayan küçük veya büyük insan topluluklarına grup denir (27). Bir başka tanıma göre ise grup, birbirleriyle (az çok) belirli statü ve rol ilişkileri içinde bulunan kişilerden oluşan ve en azından grubu ilgilendiren önemli konularda üyelerin davranışını düzenleyen, kendine ait bir dizi değer ve normlara sahip olan sosyal bir birimdir (74).

3.3. Kültür

Kültür; örf, adet, ahlak, inanç, hukuk, sanat, bilgi ve insanın toplumun bir üyesi olarak elde ettiği bütün yeteneklerden oluşan karmaşık bir bütündür (18).

Diğer bir ifadeye göre ise Kültür; “Toplumların geçmiş kuşaklardan devraldıkları ve kendileri de katkıda bulunarak sonraki kuşaklara aktardıkları maddi ve manevi öğelerin toplamı” şeklinde tanımlanmıştır (86).

Toplumun bütünleşmesinin temelinde kültürün bütünleşmesi vazgeçilmez şarttır. Yani Kültürün bütünleşmesi toplumun bütünleşmesinden evvel gelir. Kültür bir toplumun en ehemmiyetli yapı taşıdır. Kültürel bütünleşmenin olmadığı bir toplumda sosyal çözümlerin ortaya çıkması kaçınılmaz bir durumdur (18). Sosyal boyutu çok geniş olan kültür, tanımından da anlaşılacağı üzere sportif faaliyetleri de kapsamaktadır. Bunun nedeni sporun; yoğun kişiler arası ilişkiler yanında yaygın grup yaşantıları sergileyen bir olgu olarak, hem sosyal bir özellik taşıması hem de sosyal bir ihtiyaç sayılmasıdır. Bu sebepten dolayı sporun, doğrudan kültürün veya onun her toplumda farklı biçim ve içerikte ortaya çıkardığı kültürel yapı elamanlarının etkisi altında olduğu söylenebilir (88).

Yüksek kültür ve popüler kültür, kültür konusunda karşılaştığımız terimlerdir. Popüler kültür, toplumdaki bireylerin kültürel ve eğlence aktivitelerini kapsamaktadır. Spor popüler kültürün bir parçasıdır, çünkü toplum bilimlerinde bir ya da daha fazla yapıda bulunabilme özelliği taşımaktadır. Yüksek kültür ise toplumdaki bireylerin; klasik müzik, tiyatro, bale, şiir ve güzel sanatlar aktivitelerini kapsar (63). Spor, kültürün önemli bir parçası olarak hem kültürden etkilenmekte hem de popülerliği nedeniyle kültürü etkileyebilmektedir (69).

Fizik ve ruh üstünlüğünden, milli bütünlüğe uzanan ve çok geniş bir tesir alanına sahip olan spor, günümüzde de uluslararası platformda propaganda ve üstünlük yarışı araçlarından biri durumundadır. Kültürün sporla ilişkisi, hem uluslar arası hem de toplumsal bir boyut taşımaktadır (88).

Uluslararası müsabakalarda bir ülkenin sporcuları birer kültür elçisi sayılabilirler çünkü sporcular aldıkları başarılarla, hem kendi toplumlarının

tabanında birlik ve bütünlüğün gerçekleşmesinde katkıda bulunmakta hem de ülkelerinin tanıtımını yapmaktadırlar (88).

3.4. Sosyal Yapı

Bir toplumdaki çeşitli grup, tabaka, zümre, kurum ve organizasyonların tarihi bir süreç içerisinde ve kültürel-coğrafi zemin üzerinde harmanlanmasıyla ortaya çıkan ilişkiler bütününe sosyal yapı denir. Başka bir ifadeye göre sosyal düzen ve sistemlerin dayandığı güçtür (88).

3.5. Sosyal Tabakalaşma

Sosyal tabakalaşma genel olarak; otorite, prestij, statü ve güç unsurlarına göre nüfusun farklılaşmasının hiyerarşik olarak sıralanmasıdır (47).

Başka bir tanıma göre "Bir hiyerarşi içinde insanların kategorilerinin sıralanmasıyla oluşan bir sistemdir" (61). Oldukça karmaşık bir düzenleme olması nedeniyle sosyal tabakalaşmanın anlaşılabilmesi için "statü" ölçütlerinin kapsamlı bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir (39).

Toplum bilimciler genellikle sosyal tabakalanmayı dört ana kategoriye ayırmaktadırlar: Kölelik, kast, feodal zümre, toplumsal sınıf ve statü sistemleri. Bu dört kategori içerisinde; kölelik, kast ve zümre sistemleri, "kapalı" sistemler olarak ele alınmaktadır. Zira toplumsal tabakalar arasındaki sınırlar, doğumla birlikte gelen toplumsal statüye dayalı olarak çok açık bir biçimde çizilmiştir ve bu statünün değişimi söz konusu değildir (61).

Yani sosyal hareketlilik bu toplumlarda geçerli değildir. Sınıf ve statü sistemi ise "açık" bir sistem olup, toplumsal tabakalar arasındaki sınırlar daha esnek bir biçimde çizildiği için bireyler toplumsal statülerini değiştirme imkânına sahiptirler (47).

3.6. Sosyal Farklılaşma

Sosyal farklılıklar geçmişten günümüze kadar tartışma konusu olmuş ve olmaya devam eden olgular olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki, bu alanda ortaya çıkan farklılıklar ve bunların dinamikleri, nasıl yönlendirilebilecekleri, hemen her bilim dalı için üzerinde fikir yürütülen konular olmuştur. Bu duruma örnek olarak, sosyoloji bilimi sosyal farklılıkları toplumun daha ziyade kendi içerisinde meydana gelen yapılanma süreci bağlamında ele almakta; toplumlar arası farklılıkları ise genellikle kültür kavramı altında incelemektedir. Buna göre her toplumda bireyler, ister biyolojik ister kazanılmış olsun, söz konusu bu farklılıklarına göre de sosyal ayrımlarla farklılaşırlar. Bireyler sosyalleşme süreci içerisinde bu farklılıkları öğrenerek hem kendini tanımlar hem de diğer insanlarla olan ilişkilerini bu tanım çerçevesinde şekillendirir. Dolayısıyla insanlar sosyal tipler olarak farklıdırlar ve bu olguya kısaca "sosyal farklılaşma" adı verilir (57).

Bütün bu farklılıklar, en son noktada birleşerek sosyal bir mahiyet kazanmakta ve toplumlara hiyerarşik bir yapı kazandırmaktadır. Öyle ki, geçmişten günümüze kadar sosyal farklılaşmanın, eşitsizliğin, tabakalaşmanın mevcut olmadığı bir toplumdan söz etmek mümkün değildir (18).

Sosyal farklılıklar, toplumlar için birer zenginlik ve gelişme kaynağı olabileceği gibi eğer doğru anlaşılmaz ve doğru değerlendirilmezlerse gerek bugün gerekse geçmişte sıkça tecrübe edildiği üzere ciddi ayrışma ve çatışma kaynağı da olabilmektedirler. Zira farklı olan eğer doğru tanınmaz ve anlaşılmazsa genel olarak "tehdit" unsuru olarak görülmüşlerdir. Dolayısıyla tehdit olarak görülen bir şeye dair kimi zaman ılımlı kimi zaman da sert tepkiler gösterilebilmektedir. Eğer bu farklılıklardan bütünleşmeye gidilemezse, farklılıkları

sosyal bütünleşmeye vesile olacak bir takım prensipler etrafında birleştirmek mümkün olmazsa (vatan sevgisi gibi) toplumda şiddetli bölünmeler ve ayrışmaların görülmesi de kaçınılmaz olacaktır. Nitekim Iris Marion Young, söz konusu bütünleşmenin sağlanamaması durumunda bölünme ve tabakalanma sistemleri içerisinde görülebilen süreçleri şu şekilde ortaya koymaktadır (61).

- a. Sosyal Dışlama ve Marjinalizasyon:** Bu süreçte, bütün bir kategoriye dahil insanlar toplum içerisindeki faydalı katılımdan çıkarılmakta, toplumun ana katılım unsurlarından itilmekte, dışlanmaktadır.
- b. İstismar Etmek, Sömürmek:** Bu süreç; bir sosyal gruba ait emeğin neticelerinin, bir başka sosyal grup yararına aktarılması şeklinde meydana gelmektedir.
- c. Güçsüzleşmek, Güç Kaybetmek:** İnsanların; otorite, statü ve benlik kaybına uğramalarına dair süreçtir.
- d. Kültürel Emperyalizm:** Hakim, baskın grubun tecrübe ve kültürünün genele yaygın hale getirilmesi ve kural olarak inşa edilmesi sürecine denir.
- e. Şiddet, Zorbalık:** Bir grubun üyelerine, sadece o gruba dahil oldukları için gerçekleştirilen şiddeti içeren bir süreçtir (61).

Görülüyor ki sosyal bütünleşme ve bunu sağlayan dinamikler dikkate alınmaz ve bu noktada projeler geliştirilemezse, sosyal bütünleşme yerine sosyal farklılıkların yol açacağı sosyal çözülme ve çatışma kaçınılmaz olarak ortaya çıkacaktır (61).

3.7. Sosyal Hareketlilik

Bireylerin, ailelerin ya da kümelerin, toplum içerisinde sahip oldukları bir statüden bir başka statüye, toplumsal bir sınıftan diğer toplumsal sınıfa doğru olan hareketliliğine, toplumsal hareketlilik denir (47).

Toplumsal hareketlilik dikey ve yatay olmak üzere iki gruptan oluşmaktadır. Dikey hareketlilik; bireylerin veya sosyal grupların gelir düzeylerinde, yaşam biçimlerinde ve sosyal çevrelerinde meydana gelen değişikliklerdir. Toplumsal sınıf değişimiyle ilgili olan dikey hareketlilik, kendi içerisinde de yukarı ve aşağı hareketlilik olmak üzere iki gruba ayrılır. Yukarı dikey hareketlilik; bireyin veya grubun, gelir seviyesinde ve yaşam tarzında pozitif yönde bir gelişme görülmesidir. Genellikle maddi açıdan ya da sosyal prestij bakımından kazanç söz konusudur. Bu durumu bir örnekle açıklayacak olursak, bir Öğretmenin sırasıyla Okul Müdür Yardımcısı, Okul Müdürü ve sonunda da İl Milli Eğitim Müdürlüğüne kadar ulaşması. Aşağıya dikey hareketlilik ise; bireyin gelir seviyesinde ve yaşam tarzında düşüş meydana gelmesine denir. Maddi ve manevi kayıplar söz konusu olabilir. Aşağıya dikey hareketliliğe verilebilecek en iyi örneklerden birisi de ticaretle uğraşan ve maddi durumu oldukça iyi olan bir işadınının iflas etmesi sonucunda, sosyal hayatında meydana gelen olumsuz değişimdir (69).

Yatay Hareketlilik; bir bireyin yaşam tarzında ve gelir seviyesinde hiç bir değişikliğin olmamasına denir. Birinci ligde futbol oynayan bir sporcunun yine birinci ligde bulunan ve benzer standartlara sahip başka bir kulübe transferi, yatay hareketliliğe örnek gösterilebilir. Spor sadece sporcuların değil aynı zamanda spor

dışından kişilerin de dikey hareketliliğine imkân sağlar. Bu durumu bir örnekle açıklayacak olursak, bir iş adamının ünlü bir kulübün başkanı olması (69).

3.8. Sosyal Değişme

Değişme; her toplumunun temel özelliği olmakla birlikte, toplumsal sistemlerde devamlı işleyen ve karşı konulamaz bir süreçtir. Değişim süreci içerisinde eski toplumsal dengeler bozulmakta ve yerine yeni koşullara uygun yeni denge ve uyumluluk durumları ortaya çıkarak, toplumsal bütünlük gerçekleşmektedir. Sosyologlar için sosyal değişme kavramı, sosyal yapıda meydana gelen ve önem arz eden değişikliklerdir. Bu ifadenin içerisine yeni normlar, değerler, maddi kültür öğeleri ve sembollerde meydana gelen değişimler de girmektedir (47).

Dünya üzerinde bulunan tüm toplumlar sosyal değişme süreci içinde olduklarından ötürü değişim göstermeyen hiçbir toplum kalmamıştır. Sosyal Değişmenin sebepleri olarak; tarihi olaylar, inançlar, teknolojik ve endüstriyel gelişmeler, göçler, nüfus artışı, eğitim, doğal afetler, kültürel etkileşimler, icatlar, keşifler, savaşlar, gösterilebilir (88).

Sosyal değişmeye neden olan faktörleri iki başlıkta inceleyebiliriz.

Bunlar;

İç faktörler: Teknoloji, nüfus, ideoloji ve kültürel değerler.

Dış faktörler: Bu grubu kısaca fiziki etkenler olarak adlandırabiliriz. Örnekleyecek olursak; salgın hastalıklar, deprem, sel vb.

Toplumsal değişme sürecinde, değişimin içeriğine bağlı olarak spor da çeşitli değişiklikler göstermiştir. Çünkü spor insanlık tarihinin var olduğundan günümüze her dönemde yapılmış olan bir faaliyet çeşididir. Tarihteki ilk

sporların, o zamanki hayat şartlarına bağılı olarak savunma, saldırı kökenli sporlar olduğı görölmektedir. Eskrim, güreş, okçuluk vb. tunç çağının sporları arasında sayılabilir. Demir çağında ise daha çok taşıma, ulaştırma kökenli olan, yelken, kürek, binicilik vb. sporlar karşımıza çıkar. Giderek köleci toplumlarda, köle sahiplerinin hiç üretim yapmaksızın üründen pay almaya başlamalarıyla beraber, bireysel boş zamandan sınıfsal boş zaman olanağının doğması da bireysel sporların yanı sıra takım sporlarının meydana gelmesine sebep olmuştur. Bunlarda sporda sosyal değişmeye örnek teşkil etmektedir (69).

3.9. Bütünleşme

Bütünleşme, önemli bir pozitif kültürel temas örneğidir. Özellikle, işlevselci kuramda bütünleşme terimi temel bir yere sahiptir ve bir yandan, sistemin bozulmasını ve istikrarının bozulmasının kolektif bir biçimde önleyen, öbür yandan sistemin bir birlik halinde işlemlerini beslemek için iş birliği yapan bir sistemin birimlerinin ilişki tarzını karşılar. Başka kuramsal geleneklerde ise daha esnek biçimde, toplumsal fikir birliğinin eş anlamlısı olarak kullanıldığı görölmektedir (62).

Etnik bir temelde değil de siyasal temelde inşa olan birçok ulus devlet ortak bir kültürün yayılmasını sağlayarak uyurlanma işine girişirler. Burada ulusal bütünleşme, etnik toplulukların tek bir homojen dil ve kültür sistemi ile asimilasyonunu içermektedir (45).

Ayrıca, madalyonun bir yüzü bütünleşme ise de diğer yüzü uyumdur. Yapısal-fonksiyonalist kuramcılarının kullandığı temel kavramlardan biri olan uyum, bir bütünün unsurları arasında bulunan uygunluk ve ahenge denir. Makro ölçekte, bir sistem olan toplumu oluşturan alt sistemler arasında uygunluk ve

harmonidir. Mikro düzeyde ise, bireyin üyesi olduğu toplumun toplumsal değeri yargılarına göre hareket etmesi, çevresindeki yeniliklere uygun davranışlarda bulunmasıdır (23).

Bütünleşme kavramı genel olarak, "dayanışma, birlik, denge, armoni" terimleriyle eş anlamlı olarak kullanılan, sadece düzen ve yapıyı değil, aynı zamanda eylem ve işlevi de ihtiva etmektedir (39).

3.9.1. Sosyal Bütünleşme

Modern toplumlarda sosyal farklılaşma ve iş bölümü artmıştır. Bu da toplumun karmaşık bir yapı göstermesine, dolayısıyla daha kolay parçalanabilir bir nitelik kazanmasına neden olmuştur. Bu durumda toplumun ahenkli işleyen bir bütün olarak kalabilmesi günümüz toplumlarının en önemli problemidir. Bu durumda sosyal bütünleşme sosyoloji için de önemli konulardan biri haline gelmiştir. Genel olarak sosyal bütünleşme; "Bireylerin, kişilerin toplumsal bütünlüklerle davranış düzenlerindeki vb. değişik ya da çatışan birimlerin uyumlulaşıp karşılık içinde bir düzen oluşturacak biçimde birleşmeleri sürecine denir" (66).

"Sosyal bütünleşme, dar anlamda (boy, kabile, aşiret, cemaat) mensubiyet duygusunun aşılması millî topluma dahil olduğunun fark edilmesidir". Sosyal bütünleşme planlı ve zorlayıcı bir şekilde istenen bütünleşme hedefine ulaşılması değildir. Sosyal bütünleşmede bir kendiliğindenlik söz konusudur (37).

Bizim için sosyal bütünleşme, "işleyen bir bütüne ve sosyal sisteme sahip olabilmek için sosyal sistemin parçalarının birbirleriyle uyum sağlamalarıdır (26). Sosyal bütünleşme tüm insan ilişkileri sisteminde katı bir türdeşliğin varlığı anlamına gelmemekle birlikte, toplumsal sistemi oluşturan farklı parçaların

birleşmesi, düzenlenmesi ve bütünleşmesi olarak değerlendirilmelidir (39). Sosyal bütünleşme, değişik düzeylerde tüm toplumlarda söz konusu ise de hiçbir toplumsal yapıda tam bir bütünleşmeden söz edilemez. Bunların yanı sıra "farklı biyolojik (ırki) ve kültürel kökene bağlı karmaşık toplumlarda sosyal bütünleşme sağlanamaz, nispeten homojen toplumlarda sağlanır şeklinde bir kural da ortaya koyamayız. Sosyal bütünleşme; toplumsal yapıdaki farklı parçaların düzenlenmesi ve bütünleşmesi, birlikte koordineli bir çalışma düzeni göstermesi, toplumda bir uyum ve denge halidir. Ancak burada söz konusu olan son şeklini almış, değişmeye kapalı bir statik toplum yapısı değildir. Burada farklılaşma ve bütünleşme ikiz toplumsal süreçler olarak gözlenmektedir (37).

Toplum dinamik bir yapıya sahiptir. Toplumun durağan, kalıplaşmış yapısının yanında, sürekli değişim halinde olan bir yönü de vardır. Sosyal statü ve roller zaman içerisinde fonksiyonel farklılaşmaya gitmektedir. Toplumun zamanla farklılaşmasına, heterojen bir yapıya kavuşmasına rağmen fertlerin ve grupların davranış normları aynılık ve ya benzerlik gösterebilmektedir. Bu durum o toplumsal yapının bütünleşme eğiliminin göstergesidir. Bunun yanı sıra toplumsal yapıdaki bir parça gerek fonksiyonel gerek yapısal anlamda zaman içerisinde değişebilmekte, toplum farklılaşmakta ancak sosyal bütünleşme yine de gerçekleşebilmektedir. Bu noktada diyebiliriz ki; toplumsal farklılaşma bir bütünleşme başlangıcıdır (39).

"Toplum; başta kendi kendini korumak ve sürdürmek olmak üzere birçok temel çıkarlarını gerçekleştirmek için iş birliği yapan insanlardan oluşan, göreceli bir sürekliliği olan, genellikle belli bir coğrafyasal yeri ve ortak ekini bulunan, çok ya da az ölçüde kurumlaşmış bir karmaşık ilişkiler bütünüdür" (65).

Toplum değişen bir sosyal teşkilatlar ve ilişkiler ağıdır. Sosyal hayatın sũreklilięi toplum ile mũmkũn olabilmektedir. İnsanların; fizik manada bir araya gelmiş, sũreksiz ve teşkilatsız insan toplulukları toplum değildir. Sosyal bũtũnleřme; fizik manada bir araya gelmiş, sũreksiz ve teşkilatsız insan topluluklarında sũz konusu değildir. Sosyal bũtũnleřmeden sũz edebilmemiz için ȳncelikle nũfusu oluşturan insan topluluklarının, sosyal grupların, sosyal davranışları sınırlandıran veya serbestlik kazandıran kuralların, sosyal mũnasebetlerin, normların, iş bȳlũmũnũn ve dayanışmanın bulunması zorunludur. Tũm bunların bulunmadığı sũreksiz ve teşkilatsız insan topluluklarında sosyal bũtũnleřmenin varlığından veya yokluğundan, yeterli veya yetersiz olduğundan bahsetmemiz imkũnsız hale gelmektedir. şu halde sosyal bũtũnleřmenin incelenebilmesi için; toplum hayatı, toplumun sũreklilięi, sosyal mũnasebetlerin varlığı, iş bȳlũmũ, genel olarak fikri beraberliğin teşkili gerekmektedir (19).

Sosyal bũtũnleřmenin ele alınabilmesi için cemiyet şeklinde teşkilatlanmış bir insan topluluğuna ihtiyaç vardır. Bu insan topluluğu cemiyet ȳzellięi taşımalıdır. Yani, insan davranışının hem sınırlandırıldığı, hem de tanınan yasal haklarla hũrriyete kavuştuğu bir ortam gerekmektedir. Bir taraftan gruplaşmalar ve iş bȳlũmũ ortaya çıkmalı, diğer taraftan karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma imkũnı bulunmalıdır. Bunların yanı sıra, sosyal teşkilatların ve sosyal ilişkilerin ağı ile sosyal hayat ȳrũlmũř bulunmalıdır (37). Ancak bȳyle bir toplumsal yapıda; iş bȳlũmũnũn ve farklılaşmanın olduğu, insan ilişkilerinin yasalarla sınırlandırıldığı, demokrasinin egemen olduğu, ȳzgũrlũk ve cezalandırmanın bir arada bulunduğu modern toplumlarda sosyal bũtũnleřmeden bahsedilebilir (19).

Bu noktada sosyal bütünleşmenin inceleneceği toplumda demokrasinin egemen olması çok önemlidir. Çünkü demokrasinin egemen olmadığı toplumlarda sosyal bütünleşme değil; baskı ve zora dayalı sosyal bütünleştirme söz konusudur. Bu bağlamda sosyal bütünleşmenin teşkili için ya da daha doğru bir ifadeyle bir toplumda sosyolojik bir anlamda bütünleşmeden bahsedebilmemiz için öncelikle o toplumun demokratik bir toplum olması gerekmektedir (19).

3.9.2. Sosyal Bütünleşme Türleri

Bütünleşme, işleyen bir bütüne ve sosyal sisteme sahip olabilmek için sosyal sistemin parçalarının birbirleriyle uyum sağlamalarıdır. "Toplumun çeşitli faaliyetlerinin birbiri ile ahenkli olma derecesidir". Sosyal bütünleşmenin gerçekleşmesinde etkili olan faktörlere göre, dört çeşit bütünleşmeden söz edilebilir. Bunlar; normatif bütünleşme, fonksiyonel bütünleşme, manevi bütünleşme ve kitle iletişim araçlarından doğan bütünleşmedir (38).

3.9.2.1. Normatif bütünleşme:

Toplumda temel amaç; sosyal düzenin veya sosyal sistemin uyumlu bütünlüğünü ve devamlılığını sağlamaktır. Bu denge ve bütünleşme ise toplumun temel bağlayıcı gücünü oluşturan değer yargısı ve norm sistemi üzerinde uzlaşma ve birleşmeyle mümkün olmaktadır. Bu anlamda; belirli bir durumda uygun olan veya olmayan değer, tutum veya davranışın ne olduğunu belirleyen ve yaptırımla desteklenen ortak toplumsal kurallara norm diyoruz (34). Sosyolojik bir kavram olarak norm; çoğunlukla bir toplumsal konuma bağlanmış olan normlar kümesi şeklinde tanımlanan sosyolojik rol kavramıyla yakından bağlantılıdır. Çok farklı düzeylerde olmakla birlikte, her norm kendine özgü bir veya birkaç yaptırım ögesi içerir (55).

Mevcut deęer yargısı ve norm sistemine ters dūřen dūřünce ve davranıřlar "sapma davranıřları" olarak tanımlanır. Sapma davranıřları sosyal kontrol sūreci içinde ya izole edilir, ya baskı altına alınır ya da mevcut sosyal dūzene sosyalize edilerek zararsız hale getirilir. Bunların yanı sıra toplumu oluřturan unsurların fonksiyonlarında uygun ayarlama ve dūzenlemelere gidilerek, sosyal kurumlar arasında yeni bir denge saęlanmaya da çalıřılır (55). Normlar, buyurgan olma özellikleriyle kurallara ve dūzenlemelere benzerler, fakat normda kuralların resmi statüsü yoktur. Normlar genellikle sosyalleřme sūrecinde öğrenilir. Birey sosyalleřme sūrecinde normlara uymamanın sonucu olan cezayı da öğrenir ve ceza etkenini göz nūnde tutarak tutum ve davranıřlarını dūzenler. Böylece birey toplumsal normları zamanla içselleřtirir. Normların kaynaęını kendi benlięinde veya psiřik mekanizmalarında bulur. Bu řekilde normlar toplumdaki tūm bireylerde çeřitli derecelerde içselleřtirilir. Böylece ortak deęerler ve normlar üzerinde fikir birlięi gerçekleřir. Burada söz konusu olan kiřisel davranıřlar arasında çok büyük farkların bulunmasına karřın ideal davranıř örüntülerine yönelik ortaklařa bir anlayıřın olmasıdır. Böylece normlar kiřilerin üzerinde fikir birlięine vardıęı genelleřmiř anlamlar saęlar ve sosyokültürel bütünleřmenin temel faktrleridirler (39).

Bize göre; sosyal bütünleşmenin gerçekleşebilmesi için sadece bireylerin toplumsal normlara uyum sağlaması yeterli değildir. Normlara uyumun yanı sıra toplumun hedef ve ülkülerinin içselleştirilmesi, kişilerin bir sosyal şahsiyet olarak sosyal yaşama katılması, toplumun kuralları ile ülkülerinin anlamlı bir birlik oluşturması gerekmektedir (19).

Bu noktada cezalandırma faktörü ortadan kalktığında, baskı ve zorlamanın etkisi azaldığında bireylerin toplumsal normları uygulamaktan vazgeçmesi ya da belli ölçüde sapma davranışının gözlenmesi sadece normların toplumsal bütünlüğü sağlamada yetersizliğine en önemli delildir. Günümüzde dünyada çeşitli ülkelerde baskı ve zora dayalı rejimlerin yıkılması ve daha sonraki süreçte bu ülkelerin halklarının federasyon, konfederasyon veya ayrı devletler şeklinde siyasi yapılanmaya giderek birbirinden ayrılması toplumsal bütünleşmenin sağlanmasında normların yetersizliğini göstermektedir. Bu noktada “Sosyal bütünleşmeyi kültürel mensubiyetten ve katılmadan çıkararak hukuki vatandaşlık seviyesinde gerçekleştirmeye çalışmakta yanıltıcıdır.” Konuya toplumumuz açısından bakarsak, insanlarımızı sadece hukuki bağ ile birbirlerine ve devlete bağlı görmek doğru kabul edilemez. İnsanlarımızı devlete, milli ve manevi değerlerimize, milli sembollerimize, vatanımıza bağlayan tek faktör sadece hukukilikten veya aynı coğrafyayı paylaşmaktan doğan bir gerekçe olamaz (19).

Sosyal bütünleşmeyi, çok kültürlü ve homojen olmayan yapılarda anayasal vatandaşlık, hukuki vatandaşlık sağlayabilir. Bu yolla mensup olma şuuru geliştirilebilir ve sosyal bütünleşmede çimento rolü oynayabilir. Ortak kültürel paydalara ve millî seviyede kültürel müştereklere kavuşamamış toplumlarda hukuki bağ kurulmaya çalışılır. Bu durum farklı oranlarda önemli etnik farklara sahip bazı Avrupa ülkeleri için geçerlidir. Avrupa dışında birçok ülke de bu örneğe girebilir. Türkiye'de ise insanların birlikteliği ortak bir millî kültürü paylaşabilmelerindendir; bazı sapma örneklerde genelleştirilemez" (37).

Bu çerçevede toplumsal bütünleşmeyi sadece hukuki bağa, normların paylaşılmasına ya da toplumsal baskı özelliği nedeniyle zaman içerisinde içselleştirilmesine bağlamak yetersiz bir yaklaşımdır (37).

3.9.2.2. Fonksiyonel bütünleşme

Toplum, çeşitli alt sistemlerden oluşmuş sosyal bir sistemdir. Toplumsal sistem içerisinde her ögenin bir fonksiyonu vardır. Toplumsal sistemi oluşturan ögelerin en önemli fonksiyonu bütünleşmedir. Toplumu oluşturan her parça diğer parçalarla tam bir uyum içindedir. Mükemmel bütünleşme hiçbir zaman gerçekleşmemekle beraber; sosyal sistem iç ve dış etkileri sosyal kontrol ve tampon kurum mekanizmasıyla kendi içinde eriterek yeni bir uyum ve denge ortamına yönelir. Fonksiyonel bütünleşme toplumsal sistemi oluşturan ögelerin birbiriyle uyumlu hale gelmesi ve böylece toplumda yeni bir dengenin sağlanmasıdır. Sosyal düzenin korunması açısından toplumsal yapının ögeleri arasındaki fonksiyonel uyum, denge, bütünlük ve ahenklik önemlidir (55).

Bazı bilim adamları toplumlarda iş bölümünün artışına bağlı olarak fonksiyonel bir bütünleşmenin gerçekleşebileceğini düşünmektedir. Canlı varlıklarda nasıl organlar arasında bir birlik, bir bütünleşme ve dayanışma varsa ve organizmanın varlığını sürdürebilmesi için nasıl her organın farklı görevini yerine getirmesi gerekiyorsa, bu durum toplumun varlığı için de aynen geçerlidir. Organik dayanışma bir toplumdaki iş bölümünün zorunlu bir sonucudur. Ancak toplumsal iş bölümü, teknik, mesleki ya da ekonomik iş bölümünden oldukça farklı bir anlam taşır. Mesleki farklılaşma, toplumsal farklılaşmanın yani toplumsal iş bölümünün bir belirtisi, bir sonucudur (79).

Nüfusun artması ile farklı uğraşı ve meslekler seçen bireyler toplum içinde farklı görevler alarak hem birlikte yaşama olanağını bulurlar, hem de canlı bir organizma olan toplumdaki fonksiyonlarını yerine getirerek toplumun idamesini sağlarlar. Teknolojik gelişmeye koşut olarak farklılaşma önem kazanır ve organik dayanışma, mekanik dayanışma üzerinde giderek egemenlik kurar (79). Artan sosyal farklılaşma ve iş bölümü modern toplumun bir göstergesidir ve modern bir yapıya kavuşan toplum farklılaştığı ölçüde de bütünleşmiş olur. Sanayi toplumlarında bireylerin yerine getirdikleri fonksiyonlar belli ölçüde sosyal bütünleşmeyi gerçekleştirmektedir. Ancak bize göre tek başına iş bölümü toplumda tam bir bütünleşmeyi gerçekleştiremez. Fonksiyonel bütünleşme tanımlaması sosyal hayatın bütün yanlarını istenildiği ve gerektiği gibi kapsamadığından bu başlık altında tam bir sosyal bütünleşmeden bahsedilemez. Toplumu oluşturan unsurlar arasında ki bütünleşme sadece farklı iş kollarından insanların ya da grupların birbirlerine olan muhtaçlığından hareketle gerçekleştirilemez. Toplumu çözülme ve parçalanmaktan, ancak toplumu kültürel hedeflerde sağlanacak bir bütünleşme kurtarabilir. Ortak manevi değer hükümlerinde ve millî ülkülerde anlamlı bir birlik halinin çözülmeyi önleyeceği ve bütünleşmeyi gerçekleştireceği görülmektedir (19).

3.9.2.3. Manevi bütünleşme

Bir toplumsal yapıda tam bir bütünleşmeden bahsedebilmemiz için normatif ve fonksiyonel bütünleşmenin yanı sıra manevi bir bütünleşmenin de olması gerekir. Manevi bütünleşme toplumsal yapıyı oluşturan unsurların aidiyet duygusu ile sosyal hayata aktif olarak katılması ve toplumsal normların içselleştirilmesinin yanı sıra; toplumun kültürünün, değerlerinin ve estetik

zevkinin ortaklaştırılması, içselleştirilmesidir. Yani toplumsal bilincin, toplumu oluşturan bireylerde etkin hale gelmesidir. Bazı bilim adamlarına göre toplumdaki belirleyici unsur; ortak inanç, değer ve normların soyut bir bütünü olan toplumsal bilinçtir. Bu görüşü benimseyenler, toplumsal gerçeğin temelini toplumsal bilinçte görmektedir. Toplumsal bilinç kendine özgü yaşantısı olan belirlenmiş bir sistem oluşturur. Ona göre, bireysel bilinçlerdeki inanç ve duygular aracılığıyla ya da onlar sayesinde toplumsal bilinç vardır; fakat bu toplumsal bilinç bireysel bilinçlerden ayrıdır; çünkü kendi yasalarına göre evrimleşir. Toplumsal bilinç yalnız bireysel bilinçlerin sonucu değildir; ondan daha fazla bir şeydir. Toplumsal bilinç içinde bireylerin bulunduğu özel koşullardan bağımsız bulunur; bireyler geçicidir toplumsal bilinç kalıcıdır, kuşaktan kuşağa değişmez; tersine kuşakları birbirine bağlar. Toplumsal bilinç toplumsal yaşamı etkileyen değil, ondan etkilenen bir şeydir. Ama daha sonraki süreçte toplumsal bilinç, toplumsal yaşamı etkiler ve belirler. Durkheim, toplumsal bilinç olgusuna dayanan bir dayanışma kavramı ile toplumları iki kategoriye ayırır. Bunlar mekanik dayanışmanın egemen olduğu toplumlar ve organik dayanışmanın egemen olduğu toplumlardır. Mekanik dayanışma üzerine kurulan toplumlarda bireyler, benzer norm, inanç ve değerleri paylaşırlar; başka bir deyişle henüz farklılaşmamışlardır (19). Bu tür toplumlarda toplumsal bilinç, bireysel bilinçler üzerinde egemenlik kurmuştur. Böyle dayanışmalı bir toplumda, bireyler arası fark azdır; bireyler aynı duyguları duyduklarından, aynı değerlere bağlı olduklarından birbirlerine benzerler. Böyle toplum bir uygunluk toplumudur. Durkheim bu tür dayanışmaya örnek olarak ilkel ya da eski toplumlardaki dayanışmayı gösterir. Durkheim'da organik dayanışma mekanik dayanışmanın karşıtıdır. Organik dayanışma her şeyden önce

farklılaşmadan ileri gelir. Organik dayanışma bir toplumdaki iş bölümünden ileri gelen dayanışmadır. Bir toplumda nüfus arttıkça yaşamak için savaşta şiddetlenmektedir. Toplumsal iş bölümü yaşamak için savaşa karşı barışçıl bir çözümdür. Aynı işlerdeki rekabet ortadan kalkar, bireyler başka başka meslekler, başka başka işler edinerek farklı görevleri yerine getirirler ve birlikte yaşama sağlanır. Toplumlar ilerledikçe mekanik dayanışma yerini farklılaşmadan ileri gelen organik dayanışmaya bırakır (19).

Organik dayanışmalı toplumlarda farklılıklarının bilincine varan bireylerde bireylik bilinci oluşur ve gelişir. Böylece bireylik bilinci toplumsal bilinci zayıflatır, dolayısıyla da mekanik dayanışma ahlakı da gittikçe azalır. Durkheim'a göre, organik dayanışmalı toplumlarda toplumsal bilinç tamamıyla yitirilmemelidir. Yitirilirse, toplumsal bütünlük bozulur; herkes çalışmalı ve herkesin sorumluluğu olmalıdır. Toplumda toplumsal yasaklar, toplumsal değerler bulunmalıdır. Ona göre sosyal bütünleşmeyi gerçekleştiren en önemli ve temel güç, ortak değerler sisteminin varlığıdır (34).

"Sosyal ve kültürel yapının niteliğine koşut geniş kapsamlı amaç ve ilkeler vardır ki bunlar toplumun çoğunluğunun üzerinde anlaştıkları veya en azından çoğunluk tarafından kabul gören amaç ve ilkelerdir. Bu bağlamda toplumun bütünlüğü değer yargısı üzerindeki fikir birlikteliğine dayanır" (55).

Sosyal bütünleşmeyi sağlayacak olan bu toplumsal değerler milletin kültürünü başkalarının kültüründen ayıran ve ona kendi özelliğini veren kıymet hükümleri, inançlar, ortak ülküler, dil, tarih bilinci ve millet felsefesi gibi bazı manevi unsurlardır. Bu durumda millet manevi değerlerle ilgilidir (60).

Millet her şeyden önce, belli bir grup insanda başka gruplara karşı belirli bir dayanışma duygusunun harekete geçirilebileceği anlamına gelir. Bu demektir ki millet değerler dünyasına ait bir kavramdır (85). Toplumda sadece toplumsal normların ve iş bölümüne bağlı olarak bireylerin farklılaşan fonksiyonlarının toplumsal bütünleşmenin gerçekleşmesinde yetersiz olması gerçeği bizi bütünleşmenin üçüncü bir formunu tanımlamaya itmiştir. Toplumsal bütünleşmenin üçüncü formu bizim için manevi bütünleşmedir. Manevi bütünleşme milletleşme sürecinin gerçekleşmesidir. "Bir memleketin çeşitli bölgelerindeki mahalli adetler, danslar, türküler, el işlemesi motifleri, hatta lehçeler farklı olabilir. Fakat bütün bu bölgeler halkı bir araya geldikleri zaman, tarihi, harsi ve bütün manevi değerleri müşterek olan bir millet teşkil ettiklerinin şuuruna sahip bulunuyorlarsa, mahalli farklılıklarına rağmen mana etrafında bütünleşmiş bir kitle teşkil ettikleri söylenebilir. Bu türlü bütünleşmede manevi kültürün değer hükümleri birleştirici ve pekiştirici prensipler olarak rol oynar. Bundan ötürü, milleti millet yapan unsurlar, manevi kültürün bu değer hükümleridir. Yoksa kan ve ya ırk beraberliği, bu bütünleşmeyi temine yetecek bir unsur değildir. Eğer bir kültürün pekiştirici özü, ölümsüz bir felsefeyi dile getiren kıymet hükümlerine malikse, o kültürün sahibi olan millet bütünleşmiş bir kitle teşkil eder" (60). "Kaynaşma nerede ve nasıl olacaktır? Bunların birleşeceği değerler, menfaat birliği, kültür ve ideal ortaklığıdır. Bütünleşmenin kaynağını bu üç kavramda aramak mümkündür. Özellikle burada üzerinde durulması gereken motif, millî kültürdür. Millî kültür toplumun yaratmış olduğu manevi değerlerin tümüdür. Millî kültürün parçaları, belli bir coğrafyaya bağlılık, millî dil, ortak bir geçmişe sahip olmak (tarih şuuru), belli bir soya mensubiyet (milliyet duygusu),

ortak bir estetik zevk (ahlaki ve sanat zevki), ortak bir imana bağlanma (din duygusu), aynı geleceğe ve ideale yönelme gibi unsurlardır. Millî kültürü meydana getiren unsurların birbirleriyle ilişkisi, yani birbirlerine bağlanış şekilleri de toplumsal bütünleşme için önemlidir (19).

Toplumsal bütünleşmenin malzemesi kültür olduğu gibi, vasıtası da eğitimidir. Eğitim bir yandan kültürün parçalarını işleyerek zenginleştirirken, bir yandan da bunların ilişkisini sağlayan vasıtaları güçlendirir ve uyumlu bir sistem haline gelmelerine yardımcı olur". Böyle bir bütünleşme ve dayanışmayı sağlayan en önemli araçlardan biri de spordur (3).

3.9.2.4. Kitle iletişim araçlarından doğan bütünleşme

Kitle iletişim araçlarının etkinlik alanının artmasıyla birlikte toplumu oluşturan bireyler arasında haberleşme, birbirinden haberdar olma artmakta, bu da bütünleşmeyi sağlamaktadır. Kitle iletişim araçlarının gelişmesi kişilerin sadece birbirinden haberdar olmasını sağlamakla kalmaz, bu yolla toplumun üyeleri tarafından genel olarak kabul görülen norm ve değerleri de toplumun mensuplarına duyurur, genel olarak toplumsal uyumu ve bütünleşmeyi sağlar. Bütünleşme bünyesinde iki temel niteliği taşımak zorundadır. Bunlardan ilki toplumun bütününde ortak bir bilincin ve değerler sisteminin inşasını ve korunmasını sağlayacak normatif nitelikler, diğeri ise algı objelerindeki belirsizliği gidermeyi sağlayacak bilgilendirici niteliklerdir (19).

Televizyon, gazete, kitap ya da internet bugün insanların birbirinden haberdar olmalarını sağlamakta ve bu yolla belli ölçüde mensubiyet duygusunu da kuvvetlendirerek toplumsal bütünleşmeyi sağlamaktadır. Günümüzde artan iş bölümü ve sanayileşmeye bağlı olarak kişilerin zamanlarının büyük bölümünü

Çalışma alanlarında geçirmesi, çalışma saatlerinin uzunluğu ve kişiler arası ilişkilerin genellikle ikincil grup ilişkisi şeklinde oluşması, bireylerin tek eğlence kaynağı olarak televizyonun algılanması toplumsal bütünleşmenin oluşumunda kitle iletişim araçlarını özel bir başlık altında değerlendirmemizi gerektirmiştir. Günümüzde kitle iletişim araçları belli lde toplumsal bütünleşmeyi sağlayabilmekte ya da oluşturabilmektedir. Ancak yapılan yayınlar hazırlanırken mill kültürün göz ardı edilmesi ve program içeriklerinin toplumsal kaygıdan ziyade reyting amaçlı oluşturulması nedeniyle günümüzde kitle iletişim araçlarının özellikle de televizyonun bu noktada tahrip edici etkisi daha fazla olmaktadır (19).

3.10. Kültür Bütünleşmesi

Kültürel bütünleşmenin sağlanması ile sosyal kişilerin bütünlük içinde rollerini gereğince yerine getirebilmeleri, sosyal grupların kurumsallaşmış yapılarının uygun biçimde işlemesi ile mümkün olabilecektir (28).

Kültürel anlamda bütünleşme dahilinde  süreç söz konusudur: (37).

Takdim: Yenilikçiler tarafından yeni bir tekniğin, adetin veya ticaret şeklinin takdimidir.

Kabul: Söz konusu yeniliklerin takdimlerinden sonra doğal olarak bir tepki gelebilir. Ancak bu yenilikler mekna, zamana uygun olup, mevcut maddi kültürü tamamlayıcı ve hatta geliştiricilerse ve manevi kültür ile de ters dşmyorlarsa benimsenir ve kabul grrleri.

Entegrasyon: Yeni kültürün diğer kültür unsurlarıyla tamlama ve sistemi kuvvetlendirici bir süreç içine girme anlamına gelen son ve kesin aşamadır.

Dolayısıyla "kültürün maddi unsurlarının yanı sıra manevi unsurlarının da ahenkli bir bütün teşkil edecek surette "bir mana etrafında toplanarak bir birlik meydana getirmeleri" halinde ortaya çıkan bütünleşme şekli en uyumlu sosyal bütünleşme modeli olarak vasıflandırılmaktadır" (28).

3.10.1. Bütünleşmenin Gerçekleşmesi İçin Temel Şartlar

Öncelikle bir toplumda yaşayan " kişiler arası düşünce birliği içerisinde olması" (39). sosyokültürel bütünleşmenin sağlanması için gerekli en temel faktördür. Her toplumun süregelen işleyişi ve özsel dayanışması, en alt düzeyde de olsa kişiler arası değer ve norm gövdesinin paylaşılmasını gerektirir. Kişilerin çoğunluğu ortaklaşa verilen bu değer dizisine gönüllü olarak uyarlar. Kişilerin davranışları arasında çok büyük farkların bulunmasına karşın ideal davranış örüntülerine yönelik ortaklaşa bir anlayış vardır. Bu ortak değerler genellikle somut eylemlerde kullanılmamakla beraber kişilerin üzerinde anlaştığı genelleşmiş anlamlar sağlarlar ve sosyokültürel bütünleşmenin temel faktörleri olarak görülürler (39).

Sosyal bütünleşmeyi sağlayan bir diğer özsel faktör de, toplumda iş bölümü ve sosyal farklılaşmanın artmasıdır (37). Tek başlarına tüm ihtiyaçlarını karşılayamayan farklı iş kollarından insanlar temel gereksinimlerini; zorunlu, kültürel ve lüks ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla birleşir, bütünleşirler. Sosyokültürel bütünleşmenin bir diğer unsuru da, insanların ortak işlevleri paylaşmalarıdır. Bir şeyleri birlikte yapan insanlar, birlikte bir iş başarmanın değerli olduğuna inanırlar. Burada esas olan kişilerin gönüllülük dereceleridir. Bu noktada güdülenme, toplumun takdiri, uğrunda çalışılan değer ve hedeflerin yüceliğinin belirlediği "birlikte iş yapma" sosyal bütünleşmenin oluşmasında

etkilidir . Önemli bir diğer sosyokültürel bütünleşme faktörü de, çeşitli kültürel örüntülere sahip farklı gruplardaki kişilerin çoğul katılımıdır (39). Yani zihniyet değişikliğine sahip olacak demokratikleşme sürecine geçiş; demokratik müesseselere kavuşma, çoğulcu demokratik rejim ve demokratik mekanizmanın işlemesi bütünleşmenin gerçekleşmesi için gerekli temel şartlardandır. Bunların yanında bizim için önemli sosyokültürel bütünleşme faktörlerinden biri de aile müessesesinin güçlü olmasıdır. Sosyal bütünleşmede aile esastır. Aileyi yıpratıcı unsurlardan, teşebbüslerden kaçınılmalıdır. Aile üyelerinin, ailenin hayatı için önemli farklı fonksiyonları yerine getirmeleri; iş bölümü ve farklılaşma içinde olmaları, üyelerinin her birinin ailenin devamı ve birliği için taşıdığı sorumluluğu duyabilmeleri ve yerine getirebilmeleri aile kurumunun güçlü olmasını sağlayacak ve bu ailenin oluşturduğu toplum da bütünleşmiş ve güçlü olacaktır . Yukarıda sıraladığımız özsel faktörlerin yanında, eğitimde kabiliyet esasına göre fırsat eşitliğinin sağlanması, toplumda sosyal statünün ferdin başarısı sonucu kazanılması, bölgeler arasında ve gelir grupları arasındaki sosyal adalet dengesinin kurulması, din- mezhep ayrımını giderici çalışmaların yapılması ve kaliteli din adamı yetiştirilmesi, azınlık şuurunun yarattığı tahriplerin azaltılması, sosyal grupların ve cemaatlerin toplumun bütününe dâhil olduklarına ait şuurun geliştirilmesi, kültürel yabancılaşmanın önlenmesi, menfaat gruplarına üye fertlerin eğitim ve kültür politikaları ile toplumsal birlik şuurundan haberdar edilmesi, sanayi sektöründe sosyal politikaların uygulanması, orta sınıfın mali ve ekonomik politikalarla teşviki; kültür ve sanat alanında topluma birleştirici mesajların iletilmesi, aydınların kimlik arayışından kurtulmaları, sosyal, kültürel konu ve meselelerin netleşmesi, kavram tartışmalarının aşılması ve millî

mutabakatların sağlanması sosyal bütünleşmenin sağlanmasında yardımcı faktörlerdendir (37).

3.10.2. Bütünleşmenin Önündeki Engeller

Sosyal bütünleşmeyi önleyici faktörler şu şekilde sıralanabilir;

- ✓ Hoşgörü ve milli mutabakatın sağlanamaması;
- ✓ Milli şuur yerine dar anlamda "biz" duygusunun hissedilmesi;
- ✓ Kültürel değerlerin yerine mikro ırkçılık, biyolojik ve genetik esasların öne çıkarılması;
- ✓ İnsan hakları mefhumunun amaç ve anlamının dışında, ülkelerin iç işlerine müdahale vasıtası olarak kullanılması;
- ✓ Gettolaşmaya sebep olacak şekilde ortaya çıkan yabancı düşmanlığı;
- ✓ Kendi dışındakileri dışlama ("ötekini" dışlama);
- ✓ Mahalli değer ve özelliklerin toplum bünyesinde ele alınmaması;
- ✓ Toplumdaki marjinal grupların kitleleştirilmesi ve karşı kültür alanlarının genişletilmesi;
- ✓ Kavram kargaşasının çıkarılması;
- ✓ Millî kimliğin kültür birliği ve ortaklığı olarak ele alınması yerine kimliğin sadece hukuki bir bağ veya ortak bir mekana dayandırılması (37).

3.11. Spor

Spor çağımızın modern toplumlarında kültürel ve refah düzeylerinin bir göstergesi olarak anlam kazanan ve sosyal hayatın tüm yönlerini etkileyen önemli bir sosyal olgudur (4).

Oyun, oyalanma, işten uzaklaşma aracı olarak tarih sahnesine çıkan spor, günümüzde ekonomi, politika, eğitim, boş zaman, uluslar arası ilişkiler, propaganda, reklam, turizm, çevre, örgüt, kitle, meslekleşme ve iş bölümü gibi kavramlarla doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilendirilen, kısacası birey-toplum ve toplumlar arası yelpazede çok yönlü ve önemli etkileri olan sosyal bir kurum haline gelmiştir. Günümüz dünyasında spor; dil, din, ırk, yaş, cinsiyet, meslek ve kültürel ayırım gözetmeden, tüm bireylerin ilgilendiği "evrensel bir olgu" ya dönüşmüştür. Spor, sosyal hayatın içerisinde yer alan ve bireylerin içerisinde aktif veya pasif (seyirci) olarak yer aldığı bir toplumsal olgudur. Spor toplumu hem etkilemekte hem de toplumdan etkilenmektedir. Dünyaca ünlü bazı önemli kişilerin sporla ilgili söylemiş oldukları sözler, sporun önemini ve toplumlar üzerindeki bütünleştirici rolünü ortaya koymaktadır. Papa II. Jean Paul: " Spor; dinlerin, inançların, her çeşit insanca özelliklerin ayrılıklarını ortadan kaldıran, insanları birleştiren bir semboldür" (33).

Antonio Salazar: "Portekiz'i kırk yıl süreyle 3 F, fiesta (şölen), fadima (örgütlü din) ve futbol ile yönettim."

Spiro Agnew: "Spor toplumumuzu bir arada tutan tutkaldır" (41).

Geleneksel aile bağlarını giderek yitiren halk tabakaları yeni bir sosyal ilişki olarak spora sarılmak zorunda kalmaktadır. Spor ve benzeri kitle hareketleri böylece eski tür sosyal ilişkilerin bir biçimde telafisi konumuna gelmiştir (46).

İnsanların iyiyi ve güzeli beğenmeleri, yenilgiyi ve yengiyi olağan karşılayarak sosyal uyumu güçlendirmelerinde spor etkili bir araçtır. İş veriminin yükseltilmesinden, uluslar arası özelliğine kadar spor, çok yönlü bir etkinliktir. Uluslar arası ortak kurallarla işleyen, spordan başka bir organizasyon yoktur. Ulusların ortak kullandığı iki dil mevcuttur. Bunlardan biri müzik, diğeri ise spordur (73).

Spor; yaş, sınıf, bölgesel ve etnik sınırları aşarak insanları bir araya getirmeye devam etmekte, onlara özellikle kimlik, bağlılık ve duyguyu ifade etme fırsatı vermektedir (64). Sporun bir hırs, çalışkanlık ve girişim modeli olarak kullanımı sıklıkla nüfusun tamamına uygulanır; öyle ki, başarılı sporcular aynı zamanda ulusun birbirinden ayrı duran toplumsal gruplarını kucaklayan ve simgesel olarak birleştiren ulusal simgeler haline gelir (71).

3.11.1. Seyre Dayanan Sporların Sosyal Hayattaki Yeri

Sporun sosyal hayattaki önemli yeri tartışma kabul etmeyecek kadar açıktır. Bu gerçekten hareket edersek, toplumun ilgisine açık ve hazır bir halde bulunan spor dallarında; spor sosyal olayına katılma sadece fiili olarak spor yapmaya bağlı kalmamaktadır. Spor dallarından herhangi birinin sosyal ilgi ve alaka merkezi haline gelmesi, o dalda seyir eğilimini de artırmaktadır. Aslında, spor dallarının çoğunun "seyre dayanma" özelliği vardır. Seyre dayanan sporların hemen hemen hepsi ve bilhassa açık havada yapılanlarında, toplumdan ve sosyal gruptan ferde doğru yansıyan bir özellik aramak zorundayız. Bir olay olarak toplumda kolektif bir şuur kapsamı içine sokulan spor; ona, ister fiili olarak katılanlarında yani bir fiil bu sporu yapanlar da ve seyirci durumunda bulunan her bir kimse de ferdi, psikolojik bazı değişikliklere de sebep olmaktadır. Bu

değişikliklerin gözlenebildiği alanlar sayılmayacak kadar çoktur. Her şeyden evvel, ferdi esas olarak konuya psikolojik açıdan yaklaşırsak, sporun ruhi bunalımları azalttığını görüyoruz. Sporun toplum üyelerinin kabul görmeyen davranışlarını frenleyen bir tedavi şekli olarak da düşünülmesi mümkündür. Hem toplumun yapısında, hem de fertlerin kişiliklerinde ve ferdi topluma bağlayan moral ve kültürel unsurların sosyal bütünleşme süreci içinde devamlılığı bakımından spor, hem toplum hem de fert açısından önem taşımaktadır. Modern toplumların en belirgin özelliği olan sosyal farklılaşma, arttan iş bölümü ile sosyal bütünleşme arasındaki uyum sağlanmasında spor, aktif bir olgudur. Toplumun sosyal yapısı içinde "uyma" ve "çatışma" modellerinin yanı sıra, huzursuzlukların, sapma davranışlarının azaltılması ve bunların normlarla ahenkleştirilmesi, gerginliklerin toplumun yararına yöneltilebilmesinde spor önemli faktörlerden biridir. Aynı şekilde toplumda çözülmeyi önleyici yönde dengesizlikleri doğuran gerginlikleri azaltarak sosyal hareketlerin enerji veya terör niteliği kazanmaksızın hafifletilebilmesinde spor önemli bir önlemdir. Sporun teşvik görmesi ve toplumda sosyalleşebilmesi, sapma davranışların çoğalmasını önleyebilir. Ayrıca, bu gibi davranışların toplum için tehlikeli bir şekle bürünmesi engellenerek sportif faaliyet yolu ile rekabet, iş birliği ve dayanışmanın kabulü ile başarıya ve sosyal gelişmeye yönelmek mümkündür (36).

Sporun ve bilhassa seyre dayanma özelliğinin sosyal hayattaki etkinliği o derece fazladır ki bazı görüşlere göre, adeta demokrasinin çimentosu durumundadır ve demokrasiyi pekiştiren bir özellik taşır (42). Yüzlerce, binlerce veya yüz binlerce kişinin toplu bir halde oyunu veya bir yarışı tek bir kalp halinde seyretmeleri derin bir nezahet ve nezaket havası içinde hünerli oyunların veya

büyük muvaffakiyetlerin verdiği zevki, heyecanı ve neşeyi tatmaları halk terbiyesi yönünden de ihmal edilmeyecek bir konudur (58).

3.11.2. Sporun Sosyal Fonksiyonları

Sporun yoğun olarak ilişkide olduğu sosyal kurum, olgu ve olaylara bakıldığında konunun önemi ve boyutları daha kolay anlaşılabilir. Sporun sosyal boyut alanı içerisinde toplum, aile, gençlik, kadın, eğitim, ekonomi, politika, yönetim, hukuk, sosyal güvenlik, medya, turizm, çevre, sosyalleşme vb. sosyal kurum, kavram, olgu ve olaylar gösterebilir. Bunlar da bize sporun toplum sistemi ve sosyal hayatla ne kadar iç içe olduğunu gösterir. Spor; bedene ve ruha hitap eden sosyal bir davranıştır. Sporun sosyal fonksiyonları şu şekilde özetlenebilir:

- İnsanın sağlıklı, mutlu ve güçlü olmasını sağlar.
- Sosyal ve kültürel zevkler ve duyarlılıklar kazandırır.
- Boş zamanların yararlı bir biçimde değerlendirilmesini sağlar.
- Arkadaşlık, liderlik, iş birliği, hoşgörü, takdir etme ve edilme özelliklerini kazandırır.
- İnsanın kendini kontrol etme, kendine ve başkalarına saygı ve sevgiyi öğretir.
- Planlı ve ölçülü bir çalışma ve dinlenme alışkanlığı kazandırır.
- Sosyalleşmeyi ve sosyal sorumluluğu kazandırır.
- Kolektif çalışma alışkanlığı kazandırır.
- İş, görev ve mesleki sorumluluk kazandırır ve geliştirir.
- Özürlüleri topluma kazandırmada önemli rol oynar.
- İnsanlar ve uluslar arasında dostluğu geliştirir ve sosyal kaynaşmayı sağlar.

- Sosyal statü kazandırır.
- Profesyonel anlamda yapıldığında ekonomik kazanç sağlar.
- Centilmenlik, dayanışma, risk alma, cesaret duygularını geliştirir.
- Mücadele ve rekabet gücünü artırır.
- İnsan ilişkilerini geliştirir.
- Yapıcı, yaratıcı ve üretici yetenekleri geliştirir.
- Kendine güven duygusunu artırır.
- Diplomasiyi, iç ve dış turizmi artırır.
- Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmada önemli bir rol oynar.
- Toplum bireyleri arasında aidiyet duygusunu geliştirir.
- İnsanın başarma duygusunu canlandırır.
- Bireyin ruhundaki savaşçı, kavgacı enerjiyi barışçı, dostane bir zemine çeker.
- İnsanın kişilikli ve iradeli olmasına katkı sağlar.
- İnsanın sınırsız ihtirasını köreltir.

Spor ayrıca, önemli bir reklam ve propaganda aracı haline gelmiştir. Sportif faaliyetler; toplumdaki kültürel kaynaşmayı teşvik etmesi, davranış ve ilişkileri istenen düzeye getirmesi, insanların boş zamanlarını değerlendirilmesi, sporun geniş kitlelere yaygınlaştırılması, bedeni, ruhi ve fiziki anlamda sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinin bir aracı olarak kullanılmaktadır (52).

Sanayileşme, hizmet sektörünün gelişmesi, bilgi çağı ve hızlı kentleşme sonucunda toplu yaşama kültürü ve sosyal yapı özellikler kazanmıştır. Toplumsal eğilimleri; moral, kültür, yaşam felsefesi, ekonomik refah gibi olgular biçimlendirmektedir. Çağdaş toplumlar, sporu sosyal hayatın ayrılmaz bir parçası

sayarken, geri kalmış toplumlar ise sporun önemini kavrayamamış ve göz ardı etmişlerdir. Spor aslında gelişmişliğin bir ölçütü olarak da kabul edilebilir (51).

3.11.3. Spor Türü Olarak Futbolun Toplumsal Boyutu

Bugün milyonlarca kişiyi peşinden koşturan ve halen dünyada en fazla sporcusu ve seyircisi bulunan spor olma özelliğini taşıyan futbol, sınırları belli bir saha üzerinde, on birer oyuncudan teşekkül etmiş iki takımın arasında, birbirlerine üstünlük sağlamak, yenmek için yaptıkları bir mücadeledir. Futbol son zamanlarda gerçekleştirilen çeşitli teknik, taktik ve fiziksel gelişmelerden dolayı tümüyle değişmiş bir spordur. Bugün modern futbol; daha çok hızlı teknik, iş birliği ve daha çok süreklilik kazanmış bir oyundur (83).

Futbolun bilimsel tarifi; gol atmak ve gole mani olmaktır (91). On birer kişilik iki takım arasında, belli kurallara göre oynanan bir top oyunudur. Kuralların basit olması, herhangi bir düzlükte ve sağlıklı her kişi tarafından oynanabilmesi, fazla bir malzeme gerektirmemesi, izleyici ve taraftar olarak da aktif olunabilmesi vb. nedenlerle dünyanın en popüler sporu durumundadır (72). Bu nedenle bu basit oyunun popüleritesi inanılmayacak boyutlara ulaşmış, futbol günümüzde dünyanın her köşesinde işçileri ve işverenleri olan dev bir endüstri haline gelmiştir. Finansal çerçevesi trilyonlarla çizilen bir sektör olmuştur, bu sektörün üretimi ve tüketimi dünya üzerinde pek çok insanı yakından ilgilendirmektedir. Futbolun bu kadar önemli olmasının nedeni; futbol birçok insan için, ruhlarında dürüst duygular ve insani ilişkilerden oluşan küçük de olsa bir adacık oluşturmak için tek, hatta bazen en son şans olmuştur (59).

Sınır tanımaz ilişkileriyle ülkelerin ekonomileri, dostluk ve düşmanlıklarını bir anda oluşturan genci, ihtiyarı, kadını, erkeği, dini, dili, ırkı ayırmayan renk cümbüşünün her çeşidini içinde bulunduran futbol, musikinin, ritmin, modanın, ahengin yaşadığı tribünlerde milyonların hem stresi, hem de deşarj noktasıdır (82).

Futbolun büyülu kaynaştırıcılığı; gelinen yer, memleket, köken farkı, gelir, meslek, inanç sistemi, deri rengi ve benzeri tüm ayırım unsurlarını silip atmıştır; yalnızlık, dışlanmışlık, yoksulluk, ezilmişlik gibi duyguların geçici bir süre de olsa unutulmasını sağlamıştır. Stadyumda ki bu kaynaşma yaşamın diğer alanlarında da yayılmaktadır. Stat, baskı altındaki tepkilerin dışavurumu için meşru bir zemin oluştururken kitlesel adrenalin şahmına izin vererek rahatlama ve uyum da sağlamaktadır (76).

Çağdaş insan futbolda kendi özünü bulmuştur. Kolay ve zorun, iyi ile kötünün, güzellik ile çirkinliğin insana özgü karşıtlıklarını sunan futbol bu zengin açılımı ile çok farklı gereksinim ve özlemlere cevap vermektedir. Bu yüzden futbol, dünyada geniş kitlelerin mistik kaçış alanı ve sığınağı da olmuştur. Himayeci kültürün egemen olduğu toplumlarda taraftar kitlelerin futbola yükledikleri anlam ile futboldan beklentileri mensubiyetlerin ön gördüğü ufuk ile sınırlı kalmaktadır. Dolayısıyla bu sınırlı dünyanın, futbolu himayenin gerçek bir manevra alanına dönüştürmesi doğal olmaktadır. Bu yüzden bir paradoks olarak denilebilir ki dünyevi olana karşı futbol bu dünyada yaratılan uhrevi bir kaçış, huzur ve sükûnet barınağı olmaktadır (31).

Futbolun kuralları değilse de tarzı, oyuncu halleri, söylemi, takım / kulüp ve taraftarlık alt kültürleri ulusal karakteristiklerle yüklendi. İşte, futbolun dünyada kolayca yaygınlaşması büyük ölçüde bu millileşme yatkınlığına ve diğer spor dalları ile kıyaslanmayacak kadar kitlesel olmasına bağlıdır (22).

Birçok ülkede futbolun bu denli ilgi görüp yaygınlık kazanması sade vatandaştan başlayarak toplumun değişik kesiminde görev yapan birçok kimseye ve hatta devlet başkanlarının bile zaman zaman ilgi odağı haline gelmesi, bu spor dalının giderek tam bir toplumsal olgu haline dönüştüğü izlenimini vermektedir (30). Futbol, sporu iyice boşlayıp başka ve daha önemli olarak tanımlanan işlerle uğraşmaya başlamadan önce, kendisine böyle toplumsal ölçekli büyük işler ve kahramanlık rolleri vehmeden çoğu kişinin yaşamında önemli bir alanı işgal etmiştir (64).

3.11.4. Futbolun Karakteristik Özelliği

Futbol sporunda başarının belirleyicisi, futbola özgü davranışların toplu veya topsuz olarak iyi bir şekilde uygulanmasıdır. Bunun yanında beceri, doğru zamanda doğru yerde olma ve duruma göre doğru tekniği kullanabilme yeteneğidir. Bu nedenle beceri, seçme ve karar verme ile ilişkilidir. 90 dakikalık futbol maçında top; yaklaşık 60 dakika oyun alanında, geri kalan zamanda ise oyun dışındadır. Başa baş bir oyunda her takım 60 dakikanın 30 dakikasını topa sahiptir. Topun oyunda olduğu sürede top sık sık havalandırılmakta ve 22 oyuncunun herhangi birisinin oyun mesafesinden uzakta olmaktadır. Takımdaki tek bir oyuncu topa yaklaşık 2 dakikadan fazla sahip olamaz. Geriye kalan 58 dakika boyunca, futbolcu oyun akışı içerisinde oyunu yönlendirmek amacı ile yargıda bulunur, karar verir ve seçim yapar futbolun bütün oyunlar içerisinde en akıcı,

mücadeleye dayalı ve çabuk karar verilmesi gereken bir yapıya sahip olduğunu ve bu nedenle futbolcuların fiziki yapılarındaki dayanıklılıkları kadar ruhsal ve psikolojik olarak yeterli düzeyde dayanıklı olmaları gerekmektedir (2).

3.11.5. Futbolda Kolektivizm

Futbolun kuralları ve koşulları, oyuncuyu hedefe ulaşmak için kolektivizme ve örgütlenmeye zorlar. Hiçbir oyuncu, ne kadar yetenekli ve becerikli olursa olsun, 11 tane rakiple, doğayla, zeminle tek basma başa çıkıp hedefe ulaşamaz. Futbolda topun tek bir hâkimi yoktur. Topun hâkimi ancak, kolektivizmi hayata geçirebilen bir takım olabilir. Futbol doğası gereği kolektif bir oyundur; hem de diğer takım oyunlarına oranla çok daha üst düzeyde bir kolektivizm gerektirir. Futbol kolektivizminde, aşırı uzmanlaşma değil, iş bölümüyle birlikte bütünü kavrama; rekabet ve bireycilik değil, dayanışma ve paylaşma; yabancılaşma değil, hedefe yönelik irade birliği; tek tipleştirme, sıradanlaştırma, makineleştirme değil, kolektif oyun ile bireysel yeteneğin sentezi; kâr hırsı değil, zevk alma ve verme; tek düzelik değil, sınırsız coşku, heyecan ve aşk ön plandadır. Tadına ve seyrine doyamadığımız gerçek futbol budur (20). Ayrıca futbol, global topluluğu bir araya getirip bütünleştiren ve fakir ulusların zenginlerle yarışabileceği bir oyun sahası yaratan bir spordur (49).

3.11.6. Futbol Seyircisi

3.11.6.1. Sosyal Bir Grup Olarak Futbol Seyircisinin Özellikleri

Futbol seyircisini sosyolojik açıdan incelediğimizde, "Geçici teşkilatsız insan birikimi" şeklinde ifade edebiliriz. Bu birikim ne cemiyettir ne de menfaat birliğidir. O geçici teşkilatsız bir topluluktan ibarettir. Yani böyle insan topluluğu, muayyen bir maksat ve sebeple veya sebepsiz olarak bir araya gelip bir süre sonra

dağılırlar. Camii cemaati, sinema ve tiyatro seyircileri, spor seyircileri bu gibi topluluklardandır. Bunlar belli bir teşkilatlanmaya sahip olmadıkları gibi, üyeleri arasında karşılıklı bir ilişkide yoktur. Futbol seyircisini ele aldığımızda, ne cemaat, ne cemiyet, ne de tam olarak teşkilatlanmış gruplar olarak değerlendiremeyiz. Geçici teşkilatlanmış grup olarak inceleyebiliriz (78). Teşkilatsız toplulukların tanımını yapmak istersek, toplantı devamlılığı kısa olan ve gerçek bütünlüğü olmayan sosyal gruplardır, denilebilir. Sokakta biriken bir meraklılar kalabalığı, bir maçın seyircileri, konferans dinleyicileri, trafik ışığından geçmek için yığılanlar, vapurdaki insanlar, geçici gerçek bütünlüğü olmayan gruplardır, fakat bu grupların da tamamen tesadüf ve sebepsiz yere olmadığı kesindir (50). Türk popüler futbol kültürünün, toplumsalın mikro kozmik bir temsilini ve yeniden kuruluşunu ifade eden bir cemaat türü olduğu söylenebilir. Futbol bugün tüm toplumsal aidiyetler, kültürel formlar içerisinde en kolektif olanıdır. Stadyumlarda mekânını ayırarak işe başlayan cemaat, kendini takımın özel renklerini taşıyan başlık ve atkılarla dışlaştırır, amigolar cemaat ruhunu yaratır. TV karşısında da olsa, coşkuyla seyredilen maç sonrasında zafer, yan beline kadar arabalardan sarkan cemaat üyeleri tarafından, ellerinde flamalarla bütün şehre gürültülü bir şekilde ilan edilir ve sonra cemaat sessizce, bir sonraki maça kadar dağılır. Futbol cemaatinin kutsal kitabı, spor dergileri ve gazetelerdir. Bu abartılı cemaat ruhunun söndüğü tek zaman milli maçlardır (77).

3.12. Taraftarlık

Spor kulüplerinin spor faaliyetlerini maddi ve manevi destekleyen, kulübün hizmetlerini belirli ücret ödeyerek satın alan her türlü zorluğa rağmen takımına destek olmak için yurt içi ve yurt dışı deplasmanlara giden kulübün esas

pazarını oluşturan halk kitlesidir. Taraftarlar, spor kulüplerine, verilen desteğin artması veya azalması durumunda bir değerlendirme yapmalarını sağlayan bir ayna gibidirler (24).

Organize sporlardan çoğu taraftar, takımlarına uzun bir süreden beri inançla bağlı olan kişilerdir. Takımlarının maçını görmek için saatlerce rahatsız bilet kuyruklarında beklemeyi göze alan bu insanlar, rakibi mağlup etmek için heyecanlı davranışlarda bulunur ve zaferden sonrada önemli bir gurur duyarlar. Bunca inanç ve sahip çıkma duygusu, bir spor takımına duyulan inancın insanların yaşamında önemli psikolojik bir rol oynadığını ortaya çıkarmaktadır (87). Bir takıma taraftar olarak bağlanmak, iki önemli fonksiyonun gerçekleşmesini sağlar;

- a) Vekaleten, bir tür saygınlık ve gurur duygusu veren bir toplulukla beraber olmak ve;
- b) Başarısızlıktan ve günlük yaşamın monotonluğundan kaçış.

Taraftar, tuttuğu takımın bir parçası olarak görülmekte ve takımının başarısı, kendisi için bir güven ve iftihar duygusunun kaynağı olmaktadır. Tuttuğu takım başarısızlığa uğradığı zaman da, tersine, kişisel bir kayıp duygusu uyandırmaktadır. Organize sporlarda bir takımı tutmak, onun taraftarı olmak, onun sadık bir kulu olmak, seyircilerin çoğunda uzun bir zaman devam eder.

Bir takımla özdeşleşmenin mahiyeti ve şiddeti, halkın hayatında, organize sporlar içinde birleştirici, bir tür yapıştırıcı rol oynar, zafer ve yenilgiyi izleyen aşırı tepkilerin sebebi olarak bir işlev görür (87).

3.13. Stadyum

Stadyum, kentsel bir topluluğun kendisini hem bir bütün hem de ayrıışmışlığı ile enine boyuna yansıtabildiğı ender yerlerden birisidir. Orada, toplumsal ilişkiler olağanüstü güçlü ifadelerle sahnelenir. Yaygın kanaatin aksine, spora tutkun kitleler, farklı toplumsal statülerin mesut bir birliktelik içinde eridiğı, anlamsız bir anonim yığın oluşturmazlar. Hiyerarşik olarak bölünmüş olan tribünlerde topluluk yaşa, mahalleye, mesleğe göre bölünmüş halde oturur. Her seyirci kategorisi belirli alışkanlıklar (stadyuma vasıl olma biçimi ve zamanlaması: yalnız başına, aileyle, arkadaş çevresiyle) sergiler. Stadyum; kentin toplumsal yapısının aslına sadık bir minyatürünü sunar (44).

3.14. Kulüp

Spor kulüpleri sporcuların ve teknik heyetin bir amaç etrafında bir araya geldiğı yerlerdir. Spor kulüpleri sporculara sporu bilimsel olarak öğreten ve uygulatan tüzel kişilerdir. Spor kulüpleri dernek ve şirket olmak üzere iki farklı tüzel kişiliğe sahiptirler. Dernekler kâr amacı gütmeyen kuruluşlar olmasına karşılık, şirketler tamamen kâr amacına yönelik tüzel kişilerdir. Kulüpler; kamu kuruluşları, özel kuruluşlar, üniversiteler ve başka kuruluşlar tarafından kurulabilmektedir. Kanun koyucu bir sınırlama getirilmemiştir. Bütün spor kulüpleri 5253 sayılı Dernekler Kanunu'na göre kurularak Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nce tescili yapıldıktan sonra resmi statü kazanır. Bu resmi statünün kazanılmasından sonra bulundukları klasmanda maçlarını yapabilirler (68).

Toplumun her kesiminden ve her meslekten insanların yönetici ya da sporcu olarak görev yapabildikleri spor kulüplerini, bu yapısıyla toplumun aile birimleri biçiminde değerlendirmek mümkündür. Bu bakımdan spor kulüpleri,

spor hizmetlerinin tabana yaygınlaştırılmasında en önemli spor kuruluşları olmaktadır (25).

3.15. Türkiye'de futbol

Modern futbolun Türk toplumuna girmesi 19. yüzyılın sonlarına rastlar. Futbol oyunu o dönemde bazı dini inançların da etkisiyle Müslüman Türkler arasında gelişmemiştir. Futbol, Osmanlı toprakları üzerinde ilk defa gayrimüslimler ve ülkede yerleşmiş bulunan yabancı uyruklar tarafından oynanmıştır. Sosyal ve idari bakımdan başkent olan İstanbul'a uzak ve başkente göre rahat olan iki şehir; Selanik ve İzmir, futbol oyununun ilk taraftarlarını bulduğu yerdir. 1875 yılında Selanik'te, 1877'de İzmir'de bu oyun hafta tatillerinin ve yaz akşamlarının en büyük eğlencesi olmuştur. Diğer taraftan iki Türk kulübü Galatasaray ve Fenerbahçe İstanbul'da futbol oynamıştır. 1908 yılından Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı'nın kuruluşuna kadar geçen zaman içerisinde futbol İzmir ve İstanbul'da oynanmıştır (43).

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1920'de faaliyete geçmesiyle Türk sporu ve futbolu için önemli adımlar atılmıştır. 1923'te ilk spor teşkilatı (TİCİ) Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı ve buna bağlı olarak Türkiye Futbol Federasyonu'nun FIFA'ya kabul edilmesiyle Türkiye bu alanda dünyadaki yerini almıştır. Cumhuriyetin ilanından üç gün sonra 26 Ekim 1923'te Türk Milli Futbol takımı, İstanbul'da ilk milli maçının Romanya ile oynamıştır (78).

24 Eylül 1951 tarihinde profesyonelliğin kabulü ile Türk Futbolunda yeni bir dönem başlamıştır. 1954'te Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)'nın kurulmasından sonra Türkiye bir Avrupa ülkesi olarak kabul edilme mücadelesi

vermiş ve bu isteği FIFA tarafından 10 Şubat 1962'de alınan karar uyarınca kabul edilmiştir (32).

İlk Milli Lig maçları 1959'da başladı. İstanbul'dan sekiz, Ankara ve İzmir'de dörder takımın katılmasıyla iki gruba ayrılan takımlar arasında yapılan maçlarda; Fenerbahçe ve Galatasaray finale kaldılar. Finalde Fenerbahçe, Galatasaray'ı yenerek ilk Milli Lig Kupasını almıştır (78).

"Fenerbahçe Kulübü" Türkiye'de sporun ilk "federe" örgütlenme birimleri olarak, sporun beden eğitiminden artık bütünüyle koptuğunun göstergesi olmuştur. 1908 yılından sonra, örgütlenme yasağının kalkmasına paralel olarak, ülkenin her yanında hızla kurulan futbol kulüpleri, Türkiye'de sporun Batıya yönelişini ve futbolla özdeşleşmesini kurumlaştırmışlardır (56).

1963-1964 futbol sezonunda İkinci Türkiye Ligi kurulmuş ve bu dönemlerde futbola ilgi gittikçe artmıştır. Bu nedenle 1965 genel seçimlerinde alınan bir kararla İkinci Türkiye Ligi 1965-66 yıllarında genişletilerek iki gruba ayrılmıştır. 1967-68 yılları arasında futbola olan talebi karşılamak için Türkiye Üçüncü Ligi kurulmuş ve o da yetmediği için 1970-1971 yılları arasında Üçüncü Lig genişletilerek dört gruba ayrılmıştır. Bu dönemlerde Türkiye Ligleriyle bütün yurdu futbol heyecanı sarmıştır. Futbol özellikle Anadolu illerinde kadın, erkek, genç, ihtiyar herkesin heyecanla takip ettiği ve konuştuğu bir konu haline gelmiştir. Bu büyük ilgi ve rağbet kısa zamanda amansız bir rekabete dönüşürken, Türkiye Ligleri ile Türk Futbolunun yeni bir çehre kazandığı inkâr edilemez bir gerçek oldu. Bunun en büyük kanıtı da, futbolun bütün yurt genelinde en geniş biçimde yayılması oldu (78).

4. GEREÇ VE YÖNTEM

Diyarbakır ilinde futbolun sosyal bütünleşmeye olan etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmada; sosyal bütünleşme kavramının toplumbilimsel bir tanımı yapılarak sosyal bütünleşmenin gerçekleşme şekli ve bu bütünleşmeyi sağlayan unsurlar ile sosyal bütünleşmenin sağlanmasında futbolun fonksiyonları belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın teorik kısmını oluşturmada “Dokümantasyon Metodu” kullanılmıştır. Bu aşamada, ulaşılabilen birincil ve ikincil kaynaklar, “Genişliğine Gözlem Tekniği” ile Tarihsel nitelikli kaynaklar, tarih araştırmalarında “Geçmişten Günümüze Sıralama Yöntemi” kullanılarak değerlendirilmiştir.

Ayrıca araştırmanın kuramsal çerçevesini desteklemek için “anket” yöntemi de uygulanmıştır.

Araştırmanın evrenini, Türkiye’deki sporla ilgili kişi ve kuruluşlar, örneklemini ise, Diyarbakır’da futbol ile ilgili kişi ve kuruluşlar oluşturmaktadır.

Araştırmada bilgi toplama aracı olarak Yılmaz, Karlı ve Yetim (90) tarafından geliştirilen sporun sosyal bütünleşmeye etkisini değerlendiren 7 alt boyutlu “Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği” (SSBÖ) veri toplama aracı olarak kullanılmıştır (Ek-1). İki ana bölümden oluşan ölçeğin birinci bölümünde, katılımcıların kişilik özelliklerine ilişkin 4 madde, ikinci bölümünde ise katılımcılar açısından sporun sosyal bütünleşmeye etkisini değerlendiren 32 maddelik bir ölçek yer almaktadır. İkinci bölümdeki anket sorularının değerlendirilmesinde 5’li Likert Tipi dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Her bir soru için seçenekler; 1: "Tamamen Katılıyorum", 2: "Katılıyorum", 3: "Kararsızım", 4: "Katılmıyorum", 5: "Hiç Katılmıyorum" şeklindedir.

İkinci bölümü oluşturan anket soruları 7 alt boyut altında toplanmaktadır. Bu boyutları sırasıyla; birinci alt boyut (kişisel gelişim) 9., 10., 11., 16., 17.,18. ve 20. maddelerden, ikinci alt boyut (sosyalleşme) 19., 21., 22., 25., 26., 27. ve 28. maddelerden, üçüncü alt boyut (fiziksel fayda) 2., 12., 13., 14. ve 15. maddelerden, dördüncü alt boyut (bütünleşme) 29., 30., 31. ve 32. maddelerden, beşinci alt boyut (psikolojik gelişim) 1., 4., 7. ve 8. maddelerden, altıncı boyut (ahlaki gelişim) 6., 23. ve 24. maddelerden ve yedinci alt boyut (duygusal gelişim) 3. ve 5. maddelerden oluşmaktadır.

Araştırmada kullanılan SSBÖ ölçeği; Diyarbakır ilinde görev yapan; 126 Antrenör, 48 Kulüp Yöneticisi, 71 Basın Mensubu, 144 Beden Eğitimi Öğretmeni, 118 Taraftar Grubu ve 126 BESYO Öğrencisi olmak üzere toplam 633 kişiye uygulanmıştır.

Araştırmada katılımcılara toplam 710 anket uygulanmış, uygulanan bu anketler kontrol edildikten sonra yanlış ve eksik doldurulanlar değerlendirilme dışı bırakılmış, böylelikle geçerli anket sayısı 633 olarak belirlenmiştir. Daha sonra toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve istatistiksel işlemler SPSS (Statistical Package for Social Science) 13,0 programı ile değerlendirilmiştir.

Verilerin çözümlenmesinde, anketlerden elde edilen bilgilerin genel dağılım özelliklerini belirlemek için tanımlayıcı istatistik türlerinden frekans ve yüzde dağılımları kullanılmıştır. Anket'ten elde edilen verilerin analizinde SPSS İstatistik programlarından yararlanılarak futbolun sosyal bütünleşmeye etkisini ölçen alt boyutlar ile yaş, cinsiyet, görev ve görev süresi değişkenlerine göre farklılığı tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda ortaya çıkan istatistiksel farkın hangi gruplardan kaynakladığını belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Futbolun faydalarına ilişkin görüşlerinde cinsiyetlerin farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemek için t-Testi uygulanmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde ve yorumlarında, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

Faktörlerin Cronbach's alfa iç tutarlılık değerleri birinci faktör için 0.80, ikinci faktör için 0.80, üçüncü faktör için 0.83, dördüncü faktör için 0.84, beşinci faktör için 0.82, altıncı faktör için 0.83 ve yedinci faktör için 0.84 olarak tespit edilmiştir. Toplam ölçeğin Cronbach's alfa iç tutarlılık değeri ise 0.84 çıkmıştır.

5. BULGULAR

5.1. Diyarbakır'da Futbol

Diyarbakır'da bulunan spor kulüplerinin, futbol takım sayısı 49 adet olup, bu takımlardan profesyonel olanları; Diyarbakırspor, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Diskispor ve Kayapınar Belediyespor'dur. Bu takımlardan Diyarbakırspor Bank Asya 1.liginde, Büyükşehir Belediye Diskispor ve Kayapınar Belediyespor ise Türkiye 3.liginde mücadele etmektedir.

Diyarbakır'da faal olarak Türkiye Süper liginde görev yapan 2 yardımcı hakem, 6 ulusal yardımcı hakem, 2 bölgesel hakem, 6 bölgesel yardımcı hakem ve 40 tanede il hakemi bulunmaktadır (5).

5.1.1. Diyarbakır'da Bulunan Spor Kulüpleri

Diyarbakır'da futbol takımı bulunan 49 kulübün isimleri aşağıda sıralanmıştır.

Alipaşa spor Kulübü, Alipar Gençlik Spor Kulübü, Amed Spor Kulübü, Bağlar Belediye Spor Kulübü, Bağlar Gençlik Spor Kulübü , Bağlar Vural Spor Kulübü, Barış Spor Kulübü, Bismil Birlik Spor Kulübü, Çermik Belediye Spor Kulübü, Çınar Spor Kulübü, Çüngüş Spor Kulübü, Dicle Belediye Spor Kulübü, Dicle Üniversitesi Sağlık Kültür Spor, Diyarbakır Spor Kulübü, Diyarbakır Futbol Spor Kulübü, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Spor Kulübü, Diyar 21 Spor Kulübü, DSİ Spor Kulübü, Eğil Spor Kulübü, Eğil Gençlik Spor Kulübü, Ergani Spor Kulübü, Ergani Belediye Spor Kulübü, Galata Mir Gençlik Spor Kulübü, Gaziler Spor Kulübü, Gençlerbirliği Spor Kulübü, Hançepik Spor Kulübü, Hani Belediye Spor, İl Özel İdaresi Ay Spor Kulübü, İskanevleri Gençlik Spor Kulübü, Kocaköy Spor Kulübü, Kayapınar Belediye Spor Kulübü, Lice Spor Kulübü.

Öz Diyar Spor Kulübü, Pasur Spor Kulübü, Sanayi Sitesi Spor Kulübü, Seyrantepe Gençlik Spor Kulübü, Silvan Aslan Spor Kulübü, Sur Belediye Spor Kulübü, Toplu Konut Spor Kulübü, Yeni Diyarbakır Spor Kulübü, Yeni Silvan Spor Kulübü, Yeni Köy Spor Kulübü, Yenişehir Belediye Kaya Spor Kulübü, Yenişehir Harbiş Spor Kulübü, Yeşil Hazro Spor Kulübü, Yol Spor Kulübü, 1903 Diyarbakır Kartal Spor Kulübü, Ziraat Spor Kulübü. Bu kulüpler içinden Diyarbakır Ergani Spor, Mersin'de 2009 - 2010 yılları arasında düzenlenen, U 14 Türkiye Şampiyonası final maçında İstanbul Dudulluspor'u 4 - 3 yenerek Türkiye şampiyonu olmuştur (5).

5.1.2. Özel Futbol Okulları

Diyarbakır'da faaliyet gösteren ve ön plana çıkan özel spor okullarından bazıları; Gençlerbirliği, Fenerbahçe ve Galatasaray futbol okuludur. Bu okulların öncelikli kuruluş amacı, futbol dalında yetenekli oyuncuları keşfetmek, keşfedilen oyunculara futbol temel eğitimlerini vermek ve beraberinde kişisel gelişimlerini sağlamaktır. Sporcularının gelecek yıllardaki kariyerlerini planlamak ve Türk futboluna kazandırmak ise diğer hedefleridir. Ortalama 100 ile 130 sporcusu bulunan bu spor okullarında çeşitli yaş gruplarında eğitim verilmektedir. Bu okullardan ilk özel futbol okulu olma özelliğine sahip olan Diyarbakır Gençlerbirliği futbol okulu, 2001 yılında kurulmuş ve halen futbol akademisi olarak yetiştiricilik özelliğini devam ettirmektedir (8).

Diyarbakır Gençlerbirliği futbol okulunun göstermiş olduğu başarılar;

- ✓ 2003 yılı yıldızlar Türkiye 5.'liği
- ✓ 2005 yılı minikler futbol Türkiye 5.'liği,
- ✓ 2007 yılı minikler Türkiye 5.'liği,

- ✓ 2002-2008 yılları minikler kategorisi, il şampiyonlukları.
- ✓ U-15 (15 yaş altı) liginde, 2 sezon il ve bölge şampiyonlukları.
- ✓ U-16 (16 yaş altı) liginde il ve bölge şampiyonluğudur (8).

5.2. Diyarbakırspor

Diyarbakırspor, Diyarbakır amatör liginin iki ezeli rakibi Diclespor ve Yıldızspor kulüplerinin 24 Haziran 1968 tarihinde birleşmeleriyle kurulmuştur. Diyarbakırspor bugün formasında var olan renklerin yeşilini Diclespor'dan, kırmızısını ise Yıldızspor'dan almıştır. amblemi ise, kentle özdeşleşen Diyarbakır kentinin, Çin Seddi'nden sonra dünyanın ikinci büyük seddi olan kale surları ile ünlü karpuzundan meydana gelmiştir. Diyarbakırspor kulübünün ilk başkanlığını ise dönemin Belediye Başkanı Nejat Cemiloğlu yapmıştır. 1968-1975 yılları arasında 8 sezon Türkiye 3. Ligi'nde mücadele eden Diyarbakırspor, 1975-1976 sezonunda Türkiye 2. Ligi'ne yükselmiş ve 1976-1977 sezonunda ise Türkiye 2. Ligi şampiyonu olarak, 1. lige yükselmiştir. Diyarbakırspor, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden 1. lige çıkan ilk kulüp olup, Türkiye'de bir ilke, dünyada ise önemli bir rekora imza atmıştır. Diyarbakırspor, 2 yıl içerisinde hiç ara vermeden 3. ligden 1. lige yükselen Türkiye'nin ilk, dünyanın ise ikinci takımı olma özelliğine sahiptir. (Dünyada bu başarıyı ilk elde eden ekip İngiltere'nin Nottingham Forest kulübüdür). 1977-1979 yılları arasında 3 sezon 1. ligde kalan ve ilk sezonunda 5 hafta lider kaldığı ligi 5. sırada bitiren Yeşil-Kırmızılı kulüp, 1977-78 sezonunda Balkan Kupası'na katılmaya hak kazanmış ancak, o yıl kupanın oynanmaması nedeniyle kenti ve ülkemizi Avrupa'da temsil hakkını değerlendirememiştir (13).

1979-1980 sezonunda 2. lige düşen Diyarbakırspor burada bir yıl kaldıktan sonra 1980-1981 sezonunda yeniden 1. lige çıkmanın sevincini yaşamıştır. Ancak 1. ligde yine tutunamayıp lige erken veda eden Yeşil-Kırmızılı ekibin bu hasreti üç sezon sürmüştür. 1985-86 sezonunda 2. Lig C grubunda Adana Demirspor önünde ipi göğüsleyip üçüncü kez 1. lige çıkma başarısı göstermiştir. 1986-87 sezonunda 1. ligi 11 puanla son sırada tamamlayıp, ikinci lige tekrar geri dönen Diyarbakırspor 33 yıllık mazisinde ilk kez bu kadar uzun süre 1. ligden uzak kalmıştır. Yeşil-Kırmızılı ekip 5 kez Play-Off oynayıp, 1 kez de 1978-79 sezonunda Türkiye Kupası'nda yar finale yükselmiş, ancak Ankaragücü'ne elenerek kupaya veda etmiştir (13).

Diyarbakırspor;

- 2005-2006 sezonunda tarihinde 4. kez küme düştü.
- 2006-2007 sezonunda Türk Telekom Ligi A'da sezonu 4. tamamlayıp play-of maçlarını oynadı ancak başarılı olamadı.
- 2007-2008 sezonunda Bank Asya 1. Liginde ligi 4. bitirdi ve play-off maçlarına kaldı ancak yine süper lige çıkma başarısını gösteremedi.
- 2008-2009 sezonunda Bank Asya 1.ligini 65 puanla tamamlayarak tarihinde 5. Kez Türkiye Süper Ligine çıkma başarısı gösterdi.
- 2008-2009 sezonunda geçmişteki yabancı futbolcuların kulüpten alacaklarını alamaması nedeniyle FIFA Diyarbakırspor'un 6 puanını sildi. Kulübün borcu ödemesi sonucu silinen 6 puan tekrar Diyarbakırspor'un hanesine eklendi.

- 2009-2010 sezonunda başarısız bir performans sergileyerek 5. kez ligden düştü. Aynı zamanda 51 yıllık Türkiye 1.ligi tarihinde bir sezonda 9 maç saha kapatma cezası olarak rekor kırdı.
- 2005-2008 yılları arasında 12 kez kongre yaparak, kongre rekoru kırmış ve bu dönemde 3 defa kayyum heyetine devredilmiştir (8).

5.3. Diyarbakır’da 2005-2010 Tarihleri Arasında Düzenlenen Futbol

Organizasyonları

Diyarbakır Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü 2009 yılında Taş Atma Gol At Projesi Projesini hayata geçirmiş olup bu proje Diyarbakır’ da gençlerin büyük ilgisini çekmiştir. Bu çalışmada proje ortakları; Diyarbakır Valiliği, Spor Federasyonları, Milli Eğitim Müdürlüğü ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü’ dür.

Proje sonucunda; Gençlerin okul dışı fizik, moral güç ve yetenekleri gelişmiştir. Gençlerin ders motivasyonunda gelişme sağlanmıştır. Gençler zararlı alışkanlıklardan ve oluşumlardan uzak tutulmuştur. Zihnen ve bedenen daha sağlıklı bir nesil oluşmaya başlamıştır. Herkes İçin Futbol (HİF), Engelliler Federasyonu ve TFF ortaklığı ile gerçekleştirilen organizasyonlar sırası ile; Engel Tanımayanlar Şenlikleri, Karpuz Festivali Futbol Turnuvası Zihinsel Engelliler Futbol Turnuvası, Diyarbakır Kuyumcular ve Sarraflar Odası Halı Saha Turnuvası ve Genç Ruhlular Ligi’dir. Diyarbakır’ da Sivil Toplum Kuruluşları arasında en çok dikkat çeken kurum Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV), Diyarbakır şubesidir. TEGV Diyarbakır, eğitim yönünün yanı sıra sportif etkinlikler alanında yaptığı çalışmalarla da spora ve Diyarbakır futboluna katkıda bulunmuştur (13).

Yatırımları arasında, TEGV Bağlar Eğitim Parkı adlı bir tesis bulunmaktadır. Tesiste, 1 adet halı saha, 1 açık basketbol sahası ve 1 adet voleybol sahası mevcuttur. TEGV'e ait Umut Spor adı altında futbol faaliyeti gösteren, bir erkek bir de kız takımı bulunmaktadır. TEGV'de ayrıca 2008-2010 yılları arasında, TFF(Türkiye Futbol Federasyonu)'nun düzenlediği, HİF(Herkes İçin Futbol) kapsamında Genç Formalar adı altında yürütülen projede gönüllüler aracılığı ile toplam 64 çocuğa eğitim vermiştir. TEGV gönüllüleri İstanbul'da TFF tarafından verilen 1 haftalık eğitime tabi tutularak aldıkları sertifika ile bu eğitimi vermeye hak kazanmıştır. TEGV Diyarbakır, Eğitim Parklarını ve tesislerini, bedelsiz olarak il genelinde bulunan ilköğretim okulları ve liselerin kullanımına açmıştır. Bu kapsamda okullar kendi içerisinde düzenlemiş oldukları sınıflar arası futbol müsabakalarını bu tesislerde ücretsiz olarak yapabilmektedir. Diyarbakır TEGV spora verdiği önemle, Diyarbakır'da futbolun gelişmesine katkıda bulunmuş ve çeşitli kulüplerin futbol alt yapılarına sporcular kazandırmıştır (81).

5.3.1. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin Etkinlikleri ve Diskispor

Diyarbakır Büyükşehir belediyesinin 2005 - 2010 yılları arasında düzenlenmiş olduğu etkinlikler sırasıyla; Diyarbakır Zihinsel Engelliler Futbol Şenliği (10), Spor Konferansı (7), Diyarbakır'da Spor Meclisi kurulması organizasyonlarıdır (16). Yapılan bu etkinliklerde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi ile ortak olarak TFF ve Diskispor birlikte çalışmışlardır (12).

5.3.2. Spor Konferansı

Diskispor koordinatörlüğünde Diyarbakır'daki spor taban birlikleri ve tüm spor camiasının katkılarıyla 23-24 Şubat 2010, tarihinde Spor Konferansı düzenlendi. Spor konferansının yapılış amacı, kentin yıllardır süren ve bölgenin spora ilişkin çeşitli sorunlarını tespit etmek ve bu sorunların çözümü için bir araya gelip, doğru diyaloglar kurarak çözüm yolları aramaktı. Akademisyenler, yazarlar ve spor camiasının renkli isimlerinin bulunduğu konferans ilk olma özelliğini taşımaktadır. Adını festivaller, fuarlar, çalıştaylar, sempozyumlar ile duyuran Diyarbakır bu kez spor camiasının önemli isimlerine ev sahipliği yaptı. Daha önce Türkiye'de denenmeyen spor konferansı Diyarbakır'da, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Diskispor, Diyarbakırspor ve kentteki spor taban birliklerinin katılımıyla gerçekleşmiştir. İki gün süren konferansta "Sporda Medyanın Rolü", "Spor ve Siyaset İlişkisi", "Sporda Hukuk, Sağlık, Beslenme", "Engelliler, Kadın ve Sporda Örgütlenme Modelleri", "Altyapı ve Tesisleşme", "Eğitim, Spor ve Ahlak" ve "Türkiye'deki Spor Kulüplerinin Sorunları ve Çözümü" konu başlıkları tartışılmıştır (13).

5.3.3. İkinci Spor Konferansı

Federasyon başkanları, akademisyen, yazarların ve çok sayıda dinleyicinin de katıldığı, 08-09 Ocak 2011 tarihinde gerçekleşen konferansta Dilek Sabancı ve Metin Kılavuz'a spora yaptıkları katkılardan ötürü "Yılın Spor İnsanı" ödülü verilmiştir. Sporun geliştirilmesine yönelik iş birliğini pekiştirmek, sporun sorunlarını ortaya koymak ve çözüm önerilerini tartışmak amacıyla yapılan 2. Spor Konferansı, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Salonu'nda gerçekleşmiştir (14).

2010 yılında Diskispor tarafından düzenlenen konferans, 2011 yılında kentin spor dinamiklerinin içerisinde yer aldığı "Yerel Gündem 21 Kent Konseyi Spor Meclisi" tarafından düzenlenmiştir. Konferans'ın bu yılki temasını "Spor Kültürü ve Ahlakı" oluşturmuştur. "Kadın, Çocuk ve Spor", "Sporda Şiddet", "Spora Saygı", "Demokrasi ve Spor" ile "Spor Federasyonları" başlıkları konferansta işlenen diğer konulardır (14).

5.3.4. Diyarbakır Spor Meclisinin Kurulması

Diyarbakır Büyükşehir Belediyespor'un (Diskispor) öncülüğünde 23-24 Şubat 2010 tarihinde düzenlenen "Spor Konferansı"nda yapılan görüşmelerde bir spor meclisi kurulması ihtiyacı belirlenmiş ve bu doğrultuda "Diyarbakır Spor Meclisi" Sümerpark Tigris Resepsiyon Salonu'nda yapılan toplantıda kurulmuştur. Basketbol, çim hokeyi, karate gibi çeşitli spor branşlarının il temsilcileri, kulüp yöneticileri, spor basını, taraftar örgütleri ile engelli spor dernekleri, beden eğitimi öğretmenleri gibi sporla ilgili çok çeşitli kurum ve kuruluş ile şahsiyetin katıldığı toplantının açılış konuşmasını Diyarbakır Yerel Gündem 21 Kent Konseyi Genel Sekreteri Necati Pirinçcioğlu yaptı. Pirinçcioğlu, Kent Konseyi bünyesinde bugüne kadar Kadın, Gençlik ve Engelli meclisi kurulduğunu belirterek, "Kent Konseyi'nin dördüncü meclisi Spor Meclisi oldu." dedi. Pirinçcioğlu, Spor Meclisi'nin Kent Konseyi'ne canlılık ve enerji vereceğine inandığını belirtti (15).

5.3.5 Diskispor

Diskispor Kulübü, kurulduğu ilk günden bu yana sporu, kitlelerin izlencesi olmaktan çıkarıp yaşamın bir parçası yapmaya çalışan politikalar üretmiştir. Ücretsiz yaz spor okullarıyla, parklardaki yaşam boyu spor alanlarıyla sporu sadece profesyonellerin işi olmaktan çıkarıp gündelik yaşamın bir parçası haline

getirmeyi amaçlamıştır. Diyarbakır’ daki park ve bahçelerde kendi bünyesinde çalışan eğitmenler eşliğinde ev kadınlarına, erkeklere ve çocuklara spor yaptırmıştır. Diskispor Kulübü, Sümerpark ortak yaşam alanında halkla ve özellikle de kente göçle gelen yoksul ve yoksun dezavantajlı kesimlerle bütünleşmektedir. Sümerpark ortak yaşam alanında yapılan bu çalışma ile Diskispor aynı zamanda önemli bir sosyal proje rolü de üstlenmiştir. Diskispor Kulübü, yeşil sahalarda kendisine yaşam şansı bulan holiganizm ve ırkçılık gibi toplumsal sorunların gelişmesine izin vermemiştir. Aynı şekilde Diskispor Kulübü rant ve şikenin adının anılmadığı bir kulüp olmuştur. Bütün bunların yanında Diyarbakır’ın kendini ifade ettiği bir kulüp olan Diskispor, barış kültürünün yaşam bulduğu bir sosyal camia olma özelliği taşımaktadır (7).

5.3.6. Kayapınar Belediyesi

Kayapınar Belediyesinin, 2005-2010 yılları arasında düzenlediği etkinlikler sırasıyla; Geleneksel Halı Saha Futbol Turnuvası (Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti Ortaklığı ile), Gençler Sokak Futbol’unda Buluşuyor, Kayapınar Belediyesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerine Hazırlık Kursları, Plaj (Kum) Futbolu Turnuvası, Minyatür Futbol Turnuvasıdır (9).

5.3.7. Bağlar Belediyesi

Bağlar belediyesinin öncülüğünde 2007, 2008 ve 2009 yıllarında ‘Plaj Futbolu Etkinliği’ çok sayıda takımın katılımıyla gerçekleşmiş ve halk tarafından büyük ilgi görmüştür. ‘Ücretsiz Beden eğitimi ve Spor Bölümlerine Hazırlık Kursu’ ise 2005-2010 yılları arasında yılda 1 kez olmak üzere toplamda 5 kez düzenlenmiştir (6).

5.3.8. Yenişehir Belediyesi

Yenişehir Belediyesi, kültür, sanat ve spor şenlikleri kapsamında, 2005-2009 yılları arasında 4 adet ‘Halı Saha Futbol Turnuvası’ düzenlemiştir. Her yıl ortalama 120 ile 150 takımın katıldığı turnuvalar, halk tarafından yoğun ilgi görmüş ve farklı kesimlerden insanları bir araya getirmiştir. Turnuvaya katılan takımlara katılım belgesi ve ücretsiz spor malzemesi dağıtılmıştır. Ayrıca dereceye giren takımlar çeşitli hediyelerle ödüllendirilmiştir (11).

5.4. Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği

Araştırmada kullanılan SSBÖ sonuçları, aşağıdaki tablolarda cinsiyet, yaş, görev, görev süreleri ve ölçek maddelerinin frekans dağılımları ve bunlara ait %’ ler gösterilmiştir (90).

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Değişkenler	f	%
Erkek	432	68,25
Kadın	201	31,75
Toplam	633	100,0

Tablo 1’e bakıldığında, katılımcıların %68,25’inin “erkek”, %31,25’inin “bayan” olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	f	%
20-24 yaş	241	38,07
25-29 yaş	134	21,17
30-34 yaş	121	19,12
35-39 yaş	75	11,85
40 yaş ve üstü	62	9,79
Toplam	633	100,0

Tablo 2’ye göre katılımcıların %38,7’sinin “20-24 yaş”, %21,7’sinin “25-29 yaş”, %19,12’sinin “30-34 yaş”, %11,85’inin “35-39 yaş”, %9,79’unun “40 yaş ve üstü” oldukları belirlenmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Görev Durumlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	f	%
Antrenör	126	19,91
Yönetici	48	7,58
Basın	71	11,22
Beden Eğitimi Öğretmeni	144	22,75
Taraftar Grupları	118	18,64
BESYO Öğrencisi	126	19,91
Toplam	633	100,0

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların %19,91'inin “antrenör”, %7,58'inin “yönetici” ,%11,22'sinin “basın”, %22,75'inin “beden eğitimi öğretmeni”, %18,64'ünün “ taraftar grupları”, %19,91'inin ise “BESYO Öğrencisi” oldukları saptanmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Görev Süresine Göre Dağılımı

Değişkenler	f	%
1-3 yıl	184	29,07
4-6 yıl	179	28,28
7-9 yıl	98	15,48
10-12 yıl	64	10,11
12 yıl ve üstü	108	17,06
Toplam	633	100,0

Tablo 4'e bakıldığında, katılımcıların %29,07'sinin “1-3 yıl”, %28,28'inin “4-6 yıl” ve %15,48'inin “7-9 yıl” , %10,11'inin “10-12 yıl” , %17,06'sının “12 yıl ve üstü” görev süresine sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların "Futbol Aktivitelerine Katılımın Öz Güvenimin Gelişmesine Katkı Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Öz güvenimin gelişmesine katkı sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	338	53,4
Katılıyorum	245	38,7
Kararsızım	23	3,63
Katılmıyorum	17	2,69
Hiç katılmıyorum	10	1,58
Toplam	633	100,0

Tablo 5'teki verilere göre, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımın, öz güvenimin gelişmesine katkı sağlar.” maddesine ilişkin olarak, %92,1'inin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %3,63'ünün “kararsızım” ve

%4,27'sinin ise "Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum" şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların "Fiziksel Olarak Kendimi Çok Sağlıklı Hissetmemi Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Fiziksel olarak kendimi çok sağlıklı hissetmemi sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	354	55,92
Katılıyorum	235	37,12
Kararsızım	32	5,06
Katılmıyorum	9	1,42
Hiç katılmıyorum	3	0,47
Toplam	633	100,0

Tablo 6'ya bakıldığında, katılımcıların, "Futbol aktivitelerine katılımım, fiziksel olarak kendimi çok sağlıklı hissetmemi sağlar." maddesine ilişkin olarak, %93,04'ünün "Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum", %5,06'sının "kararsızım" ve %1,89'unun ise "Hiç Katılmıyorum-Katılmıyorum" şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların "Başarma Duygusu İle Aldığım Haz Doruğa Ulaşır" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Başarma duygusu ile aldığım haz doruğa ulaşır.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	314	49,61
Katılıyorum	249	39,34
Kararsızım	45	7,11
Katılmıyorum	15	2,37
Hiç katılmıyorum	10	1,58
Toplam	633	100,0

Tablo 7 incelendiğinde, katılımcıların, "Futbol aktivitelerine katılımımla birlikte, başarma duygusu ile aldığım haz doruğa ulaşır." maddesine ilişkin olarak, %88,95'inin "Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum", %7,11'inin "kararsızım" ve %3,95'inin ise "Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum" şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların "Grup İş Birliği Becerimi Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Grup iş birliği becerimi geliştirir.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	325	51,34
Katılıyorum	253	39,97
Kararsızım	31	4,90
Katılmıyorum	14	2,21
Hiç katılmıyorum	10	1,58
Toplam	633	100,0

Tablo 8'e bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, grup işbirliği becerimi geliştirir.” maddesine ilişkin olarak, %91,31'inin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %4,9'unun “kararsızım” ve %3,79'unun ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların "Macera Duygumu Artırır" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Macera duygumu artırır.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	194	30,65
Katılıyorum	202	31,91
Kararsızım	117	18,48
Katılmıyorum	87	13,74
Hiç katılmıyorum	33	5,21
Toplam	633	100,0

Tablo 9 incelendiğinde, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, macera duygumu artırır.” maddesine ilişkin olarak, %62,56'sının “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %18,48'inin “kararsızım” ve %18,95'inin ise “Hiç Katılmıyorum-Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 10: Katılımcıların "Diğer İnsanlara Saygımı Artırır" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Diğer insanlara saygımı artırır.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	190	30,02
Katılıyorum	257	40,60
Kararsızım	104	16,43
Katılmıyorum	57	9,00
Hiç katılmıyorum	25	3,95
Toplam	633	100,0

Tablo 10'a bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, diğer insanlara saygımı artırır.” maddesine ilişkin olarak, %70,62'sinin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %16,43'ünün “kararsızım” ve %12,95'inin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların "Bir Gruba Aitlik Duygumu Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Bir gruba aitlik duygumu geliştirir.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	281	44,39
Katılıyorum	274	43,29
Kararsızım	48	7,58
Katılmıyorum	19	3,00
Hiç katılmıyorum	11	1,74
Toplam	633	100,0

Tablo 11'e bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, bir gruba aitlik duygumu geliştirir.” maddesine ilişkin olarak, %87,68'inin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %7,58'inin “kararsızım” ve %4,74'ünün ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 12. Katılımcıların "Liderlik Becerilerimi Geliştirmeme Yardımcı Olur" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Liderlik becerilerimi geliştirmeme yardımcı olur.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	267	42,18
Katılıyorum	267	42,18
Kararsızım	61	9,64
Katılmıyorum	32	5,06
Hiç katılmıyorum	6	0,95
Toplam	633	100,0

Tablo 12 incelendiğinde, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, liderlik becerilerimi geliştirmeme yardımcı olur.” maddesine ilişkin olarak, %84,36'sının “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %9,64'ünün “kararsızım” ve %6,01'inin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 13. Katılımcıların "Problemleri Tespit Etme Yeteneğini Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Problemleri tespit etme yeteneğini geliştirir.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	158	24,96
Katılıyorum	279	44,08
Kararsızım	112	17,69
Katılmıyorum	667	10,58
Hiç katılmıyorum	17	2,69
Toplam	633	100,0

Tablo 13'e bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, problemleri tespit etme yeteneğini geliştirir.” maddesine ilişkin olarak, %69,04'ünün “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %17,69'unun “kararsızım” ve %13,27'sinin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların "Problem Çözme Becerimi Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Problem çözme becerimi geliştirir.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	168	26,54
Katılıyorum	276	43,60
Kararsızım	108	17,06
Katılmıyorum	61	9,64
Hiç katılmıyorum	20	3,16
Toplam	633	100,0

Tablo 14 incelendiğinde, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, problem çözme becerimi geliştirir.” maddesine ilişkin olarak, %70,14'ünün “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %17,06'sının “kararsızım” ve 12,80'inin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 15. Katılımcıların "Çalışma Alışkanlığı Kazandırır" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Çalışma alışkanlığı kazandırır.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	296	46,76
Katılıyorum	257	40,60
Kararsızım	45	7,11
Katılmıyorum	23	3,63
Hiç katılmıyorum	12	1,90
Toplam	633	100,0

Tablo 15'e bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, çalışma alışkanlığı kazandırır.” maddesine ilişkin olarak, %87,34'ünün “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %7,12'sinin “kararsızım” ve %1,9'unun ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 16: Katılımcıların "Kilo Kontrolümü Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Kilo kontrolümü sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	324	51,18
Katılıyorum	228	36,02
Kararsızım	45	7,11
Katılmıyorum	30	4,74
Hiç katılmıyorum	6	0,95
Toplam	633	100,0

Tablo 16 incelendiğinde, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, kilo kontrolümü sağlar.” maddesine ilişkin olarak, %87,2'sinin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %7,11'inin “kararsızım” ve %5,69'unun ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 17: Katılımcıların "Spor Becerimi Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Spor becerimi geliştirir.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	385	60,82
Katılıyorum	192	30,33
Kararsızım	29	4,58
Katılmıyorum	18	2,84
Hiç katılmıyorum	9	1,42
Toplam	633	100,0

Tablo 17'ye bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, spor becerimi geliştirir.” maddesine ilişkin olarak, %91,15'inin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %4,58'inin “kararsızım” ve %4,26'sının ise “Hiç Katılmıyorum-Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 18. Katılımcıların "Vücut Şekli mi Korur ve Zindelik Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Vücut şekli mi korur ve zindelik sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	377	59,56
Katılıyorum	192	30,33
Kararsızım	32	5,06
Katılmıyorum	24	3,79
Hiç katılmıyorum	8	1,26
Toplam	633	100,0

Tablo 18 incelendiğinde, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, vücut şekli mi korur ve zindelik sağlar.” maddesine ilişkin olarak, %89,89'unun “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %5,06'sının “kararsızım” ve %5,05'inin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 19. Katılımcıların "Fiziksel Gücümü Artırır" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Fiziksel gücümü artırır.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	403	63,67
Katılıyorum	168	26,54
Kararsızım	35	5,53
Katılmıyorum	17	2,69
Hiç katılmıyorum	10	1,58
Toplam	633	100,0

Tablo 19'a bakıldığında, katılımcıların, ”Futbol aktivitelerine katılımım, fiziksel gücümü artırır.” maddesine ilişkin olarak, büyük bir çoğunluğun %90,21'inin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %5,53'ünün “kararsızım” ve %4,27'sinin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 20. Katılımcıların "Stresten Uzaklaşmama Yardımcı Olur" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Stresten uzaklaşmama yardımcı olur.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	306	48,34
Katılıyorum	216	34,12
Kararsızım	63	9,95
Katılmıyorum	31	4,90
Hiç katılmıyorum	17	2,69
Toplam	633	100,0

Tablo 20 incelendiğinde, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, stresten uzaklaşmama yardımcı olur.” maddesine ilişkin olarak, %82,46’sının “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %9,95’inin “kararsızım” ve %7,59’sinin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 21. Katılımcıların "Denge ve Koordinasyonumu Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Denge ve koordinasyonumu geliştirir.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	320	50,55
Katılıyorum	242	38,23
Kararsızım	40	6,32
Katılmıyorum	21	3,32
Hiç katılmıyorum	10	1,58
Toplam	633	100,0

Tablo 21'e bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, denge ve koordinasyonumu geliştirir.” maddesine ilişkin olarak, %88,78’inin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %6,32’sinin “kararsızım” ve %4,9’unun ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo22. Katılımcıların "Zamanı İyi Kullanma Becerimi Artırır" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Zamanı iyi kullanma becerimi artırır.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	208	32,91
Katılıyorum	282	44,46
Kararsızım	87	13,77
Katılmıyorum	38	6,01
Hiç katılmıyorum	18	2,85
Toplam	633	100,0

Tablo 22 incelendiğinde, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, zamanı iyi kullanma becerimi artırır.” maddesine ilişkin olarak, %77,37’sinin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %13,77’sinin “kararsızım” ve %8,86’sının ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 23. Katılımcıların "Güçlü Arkadaşlık Bağları Kurmamı Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Güçlü arkadaşlık bağları kurmamı sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	234	36,97
Katılıyorum	255	40,28
Kararsızım	92	14,53
Katılmıyorum	37	5,85
Hiç katılmıyorum	15	2,37
Toplam	633	100,0

Tablo 23'e bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, güçlü arkadaşlık bağları kurmamı sağlar.” maddesine ilişkin olarak, %77,25'inin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %14,53'ünün “kararsızım” ve %8,22'sinin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 24. Katılımcıların "Birçok Görevin Üstesinden Gelebilme Becerimi Geliştirir" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Birçok görevin üstesinden gelebilme becerimi geliştirir.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	173	27,33
Katılıyorum	279	44,08
Kararsızım	123	19,43
Katılmıyorum	43	6,79
Hiç katılmıyorum	15	2,37
Toplam	633	100,0

Tablo 24'e bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, birçok görevin üstesinden gelebilme becerimi geliştirir.” maddesine ilişkin olarak, %71,41'inin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %19,43'ünün “kararsızım” ve %9,16'sının ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 25. Katılımcıların "Grupla İş Bölümü Yapmamda Fayda Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Grupla iş bölümü yapmamda fayda sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	208	32,86
Katılıyorum	282	44,55
Kararsızım	87	13,74
Katılmıyorum	38	6,00
Hiç katılmıyorum	18	2,84
Toplam	633	100,0

Tablo 25 incelendiğinde, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, grupla iş bölümü yapmamda fayda sağlar.” maddesine ilişkin olarak, %86,1'inin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %8,37'sinin “kararsızım” ve %5,53'ünün ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 26. Katılımcıların "Arkadaşlarımla Dayanışma İçinde Olmamı Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Arkadaşlarımla dayanışma içinde olmamı sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	261	41,23
Katılıyorum	287	45,34
Kararsızım	53	8,37
Katılmıyorum	23	3,63
Hiç katılmıyorum	9	1,42
Toplam	633	100,0

Tablo 26'ya bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, arkadaşlarımla dayanışma içinde olmamı sağlar.” maddesine ilişkin olarak, %86,57'sinin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %8,37'sinin “kararsızım” ve %5,05'inin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 27. Katılımcıların "Bilgili, Ahlaklı ve Yardımsever Olmama Katkı Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Bilgili, ahlaklı ve yardımsever olmama katkı sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	185	29,23
Katılıyorum	240	37,91
Kararsızım	129	20,38
Katılmıyorum	49	7,74
Hiç katılmıyorum	30	4,74
Toplam	633	100,0

Tablo 27 incelendiğinde, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, bilgili, ahlaklı ve yardımsever olmama katkı sağlar.” maddesine ilişkin olarak, %67,14'ünün “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %20,38'inin “kararsızım” ve %12,48'inin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 28. Katılımcıların "Örf, Âdet ve Hukuk Kurallarına Uymam Yönünde Etki Yapar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Örf, âdet ve hukuk kurallarına uymam yönünde etki yapar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	141	22,27
Katılıyorum	226	35,7
Kararsızım	150	23,7
Katılmıyorum	84	13,27
Hiç katılmıyorum	32	5,06
Toplam	633	100,0

Tablo 28’e bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, örf, adet ve hukuk kurallarına uymam yönünde etki yapar.” maddesine ilişkin olarak, %57,97’sinin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %23,7’sinin “kararsızım” ve %18,33’ünün ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 29. Katılımcıların "Arkadaşlarımla Birlikte Olmamı ve İyi Zaman Geçirmemi Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Arkadaşlarımla birlikte olmamı ve iyi zaman geçirmemi sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	281	44,39
Katılıyorum	263	41,55
Kararsızım	60	9,48
Katılmıyorum	16	2,53
Hiç katılmıyorum	13	2,05
Toplam	633	100,0

Tablo 29 incelendiğinde, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, arkadaşlarımla birlikte olmamı ve iyi zaman geçirmemi sağlar.” maddesine ilişkin olarak, %85,94’ünün “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %9,48’inin “kararsızım” ve %1,8’inin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 30. Katılımcıların "Yeni İnsanlarla Tanışmamı Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Yeni insanlarla tanışmamı sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	340	53,71
Katılıyorum	227	35,86
Kararsızım	40	6,32
Katılmıyorum	16	2,53
Hiç katılmıyorum	10	1,58
Toplam	633	100,0

Tablo 30'a bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, yeni insanlarla tanışmamı sağlar.” maddesine ilişkin olarak %89,57’sinin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %6,32’sinin “kararsızım” ve %4,11’inin ise “Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği, görülmektedir.

Tablo 31. Katılımcıların "Birey Olarak Gelişmeme Yardımcı Olur" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Birey olarak gelişmeme yardımcı olur.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	260	41,07
Katılıyorum	272	42,97
Kararsızım	68	10,74
Katılmıyorum	20	3,16
Hiç katılmıyorum	13	2,05
Toplam	633	100,0

Tablo 31 incelendiğinde, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, birey olarak gelişmeme yardımcı olur.” maddesine ilişkin olarak, %84,04’ünün “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %10,74’ünün “kararsızım” ve %5,21’inin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 32. Katılımcıların "Diğer İnsanlarla Ortak Bir Şeyleri Paylaşmamı Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Diğer insanlarla ortak bir şeyleri paylaşmamı sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	294	46,45
Katılıyorum	275	43,44
Kararsızım	39	6,16
Katılmıyorum	15	2,37
Hiç katılmıyorum	10	1,58
Toplam	633	100,0

Tablo 32'ye bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılımım, diğer insanlarla ortak bir şeyleri paylaşmamı sağlar.” maddesine ilişkin olarak, %89,89'unun “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %4,9'unun “kararsızım” ve %1,6'sının ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 33. Katılımcıların "Farklı Siyasi Görüşteki İnsanların Bir Araya Gelmesini Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Farklı siyasi görüşteki insanların bir araya gelmesini sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	341	53,87
Katılıyorum	206	32,54
Kararsızım	45	7,11
Katılmıyorum	34	5,37
Hiç katılmıyorum	7	1,11
Toplam	633	100,0

Tablo 33 incelendiğinde, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılım, farklı siyasi görüşteki insanların bir araya gelmesini sağlar.” maddesine ilişkin olarak, %86,41'inin “Tamamen Katılıyorum – Katılıyorum”, %7,11'inin “kararsızım” ve %6,48'inin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 34. Katılımcıların "Farklı Kültürlerden Gelen İnsanların Bir Araya Gelmesini Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Farklı kültürlerden gelen insanların bir araya gelmesini sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	372	58,77
Katılıyorum	213	33,65
Kararsızım	27	4,27
Katılmıyorum	14	2,21
Hiç katılmıyorum	7	1,11
Toplam	633	100,0

Tablo 34'e bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılım, farklı kültürlerden gelen insanların bir araya gelmesini sağlar.” maddesine ilişkin olarak, %92,4'ünün “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %4,27'sinin

“kararsızım” ve %3,33'ünün ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 35. Katılımcıların "Farklı Ekonomik Yapıya Sahip İnsanların Bir Araya Gelmesini Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Farklı ekonomik yapıya sahip insanların bir araya gelmesini sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	365	57,66
Katılıyorum	214	33,81
Kararsızım	28	4,42
Katılmıyorum	19	3,00
Hiç katılmıyorum	7	1,11
Toplam	633	100,0

Tablo 35 incelendiğinde, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılım, farklı ekonomik yapıya sahip insanların bir araya gelmesini sağlar.” maddesine ilişkin olarak, %91,47'sinin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %4,42'sinin “kararsızım” ve %4,11'inin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 36. Katılımcıların "Farklı İnançtaki İnsanların Bir Araya Gelmesini Sağlar" Maddesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Farklı inançtaki insanların bir araya gelmesini sağlar.		
Değişkenler	f	%
Tamamen katılıyorum	383	60,51
Katılıyorum	195	30,81
Kararsızım	21	3,32
Katılmıyorum	20	3,16
Hiç katılmıyorum	14	2,21
Toplam	633	100,0

Tablo 36'ya bakıldığında, katılımcıların, “Futbol aktivitelerine katılım, farklı kültürlerden gelen insanların bir araya gelmesini sağlar.” maddesine ilişkin olarak, %91,29'unun “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, %3,32'sinin “kararsızım” ve %5,38'inin ise “Hiç Katılmıyorum- Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

5.5. Katılımcıların Futbolun Faydalarına İlişkin Görüşlerinin Yaş, Görev, Görev Süresi Değişkenine Göre Tanımlayıcı Değerleri ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Katılımcıların yaş değişkenine ilişkin tanıtıcı istatistikleri tablo 37’de gösterilmiş olup, Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Tablo 37’de görüldüğü üzere araştırmada anket uygulanan kişilerin yaş gruplarına ait tanımlayıcı istatistikleri verilmiştir. Katılımcılar yaş grupları bakımından 5 gruba ayrılmıştır. Ayrıca tabloda her yaş grubuna uygulanan anket sayıları, anket sorularına verilen cevaplara ait ortalamalar ve standart hataları da belirtilmiştir.

Tablo 37: Katılımcıların Yaş Değişkenine İlişkin Tanıtıcı İstatistikleri

Boyut	Sıra	Yaş Grupları	N	$\bar{X}$	s_x
Kişisel Gelişim	1	20-24 yaş	241	1,9188	0,6147
	2	25-29 yaş	134	1,9552	0,6600
	3	30-34 yaş	121	2,0366	0,6491
	4	35-39 yaş	75	1,9695	0,6437
	5	40 yaş ve üstü	62	2,0184	0,5705
		Toplam			
Sosyalleşme	1	20-24 yaş	241	1,7753	0,5920
	2	25-29 yaş	134	1,8188	0,6182
	3	30-34 yaş	121	1,7285	0,6154
	4	35-39 yaş	75	1,8171	0,5911
	5	40 yaş ve üstü	62	1,7650	0,5116
		Toplam			
Fiziksel Fayda	1	20-24 yaş	241	1,5585	0,5819
	2	25-29 yaş	134	1,6866	0,6619
	3	30-34 yaş	121	1,5504	0,6133
	4	35-39 yaş	75	1,4613	0,5482
	5	40 yaş ve üstü	62	1,5161	0,5744
		Toplam			
Bütünleşme	1	20-24 yaş	241	1,5726	0,6762
	2	25-29 yaş	134	1,6007	0,7217
	3	30-34 yaş	121	1,5475	0,6803
	4	35-39 yaş	75	1,6500	0,7306
	5	40 yaş ve üstü	62	1,5524	0,5764
		Toplam			
Psikolojik Gelişim	1	20-24 yaş	241	1,6743	0,5680
	2	25-29 yaş	134	1,6884	0,6405
	3	30-34 yaş	121	1,6963	0,5900
	4	35-39 yaş	75	1,7900	0,6460
	5	40 yaş ve üstü	62	1,6694	0,4871
		Toplam			
Ahlaki Gelişim	1	20-24 yaş	241	2,2241	0,8615
	2	25-29 yaş	134	2,1791	0,8473
	3	30-34 yaş	121	2,3251	0,9042
	4	35-39 yaş	75	2,4667	0,9879
	5	40 yaş ve üstü	62	2,2742	0,7454
		Toplam			
Duygusal Gelişim	1	20-24 yaş	241	1,8693	0,8332
	2	25-29 yaş	134	1,8731	0,7963
	3	30-34 yaş	121	2,1157	0,7926
	4	35-39 yaş	75	2,2400	0,9055
	5	40 yaş ve üstü	62	2,1613	0,7829
		Toplam			

Tablo 38: Katılımcıların Yaş Değişkenine İlişkin Varyans Analiz Tablosu

BOYUT	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P
Kişisel Gelişim	Gruplar Arası	1,326	4	0,332	0,83	0,504
	Gruplar İçi	249,685	628	0,398		
	Toplam	251,011	632			
Sosyalleşme	Gruplar Arası	0,645	4	0,161	0,46	0,768
	Gruplar İçi	222,192	628	0,354		
	Toplam	222,838	632			
Fiziksel Fayda	Gruplar Arası	2,963	4	0,741	2,05	0,086
	Gruplar İçi	227,045	628	0,362		
	Toplam	230,008	632			
Bütünleşme	Gruplar Arası	0,613	4	0,153	0,33	0,860
	Gruplar İçi	294,301	628	0,469		
	Toplam	294,913	632			
Psikolojik Gelişim	Gruplar Arası	0,827	4	0,207	0,59	0,668
	Gruplar İçi	219,113	628	0,349		
	Toplam	219,940	632			
Ahlaki Gelişim	Gruplar Arası	4,881	4	1,220	1,60	0,172
	Gruplar İçi	477,821	628	0,761		
	Toplam	482,702	632			
Duygusal Gelişim	Gruplar Arası	13,760	4	3,440	5,09	0,000
	Gruplar İçi	424,423	628	0,676		
	Toplam	438,183	632			

P>0,05

Tablo 38’de görüleceği üzere Futbolun kişisel gelişim, sosyalleşme, fiziksel fayda, bütünleşme, psikolojik gelişim ve ahlaki gelişim özelliklerine yaşın etkisi önemsiz bulunmuştur. Buna karşın futbolun duygusal gelişim özelliğine yaşın etkisi 20-24 yaş ile 35-39 yaş ve 25-29 yaş ile de 35-39 yaş grubu arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunurken, diğer yaş grupları arasında ise önemli bir farklılık saptanmamıştır. Ayrıntılı istatistik değerlendirme tartışma bölümünde mevcuttur.

Tablo 39: Katılımcıların Görev Değişkenine İlişkin Tanıtıcı İstatistikleri

Boyut	Sıra	Görev	N	$\bar{X}$	s_x
Kişisel Gelişim	1	Antrenör	126	1,8220	0,6492
	2	Yönetici	48	2,0060	0,4851
	3	Basın	71	2,2918	0,6763
	4	Beden Eğitimi Öğretmeni	144	1,8631	0,5575
	5	Taraftar Grupları	118	2,0811	0,7128
	6	BESYO Öğrencisi	126	1,9150	0,5493
		Toplam			
Sosyalleşme	1	Antrenör	126	1,6689	0,5846
	2	Yönetici	48	1,6845	0,4527
	3	Basın	71	2,0865	0,6672
	4	Beden Eğitimi Öğretmeni	144	1,7113	0,5663
	5	Taraftar Grupları	118	1,8354	0,6426
	6	BESYO Öğrencisi	126	1,7789	0,5326
		Toplam			
Fiziksel Fayda	1	Antrenör	126	1,5143	0,6496
	2	Yönetici	48	1,3250	0,4697
	3	Basın	71	1,6930	0,6810
	4	Beden Eğitimi Öğretmeni	144	1,6250	0,5803
	5	Taraftar Grupları	118	1,6644	0,6557
	6	BESYO Öğrencisi	126	1,4905	0,4844
		Toplam			
Bütünleşme	1	Antrenör	126	1,3770	0,6015
	2	Yönetici	48	1,4010	0,5476
	3	Basın	71	1,9049	0,7876
	4	Beden Eğitimi Öğretmeni	144	1,6181	0,6921
	5	Taraftar Grupları	118	1,6525	0,7721
	6	BESYO Öğrencisi	126	1,5615	0,5574
		Toplam			
Psikolojik Gelişim	1	Antrenör	126	1,5794	0,5750
	2	Yönetici	48	1,7135	0,5696
	3	Basın	71	2,1338	0,6585
	4	Beden Eğitimi Öğretmeni	144	1,6146	0,4636
	5	Taraftar Grupları	118	1,5975	0,5681
	6	BESYO Öğrencisi	126	1,7381	0,6123
		Toplam			
Ahlaki Gelişim	1	Antrenör	126	2,0794	0,8521
	2	Yönetici	48	2,5903	0,8114
	3	Basın	71	2,7700	0,9488
	4	Beden Eğitimi Öğretmeni	144	2,1227	0,7901
	5	Taraftar Grupları	118	2,2712	0,8952
	6	BESYO Öğrencisi	126	2,2116	0,8204
		Toplam			
Duyusal Gelişim	1	Antrenör	126	1,8413	0,7737
	2	Yönetici	48	2,3646	0,8104
	3	Basın	71	2,5423	0,9811
	4	Beden Eğitimi Öğretmeni	144	1,9722	0,7659
	5	Taraftar Grupları	118	1,7669	0,8025
	6	BESYO Öğrencisi	126	1,9127	0,7378
		Toplam			

Tablo 39’ da görüldüğü üzere araştırmada anket uygulanan kişilerin görev değişkenine ait tanımlayıcı istatistikleri verilmiştir. Katılımcılar görev değişkeni bakımından 6 gruba ayrılmıştır. Ayrıca tabloda her görev grubuna uygulanan anket sayıları, anket sorularına verilen cevaplara ait ortalamalar ve standart hataları da belirtilmiştir.

Tablo 40: Katılımcıların Görev Değişkenine İlişkin Varyans Analiz Tablosu

BOYUT	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P
Kişisel Gelişim	Gruplar Arası	13,639	5	2,728	7,21	0,000
	Gruplar İçi	237,372	627	0,379		
	Toplam	251,011	632			
Sosyalleşme	Gruplar Arası	9,704	5	1,941	5,71	0,000
	Gruplar İçi	213,134	627	0,340		
	Toplam	222,838	632			
Fiziksel Fayda	Gruplar Arası	6,628	5	1,326	3,72	0,003
	Gruplar İçi	223,380	627	0,356		
	Toplam	230,008	632			
Bütünleşme	Gruplar Arası	15,099	5	3,020	6,77	0,000
	Gruplar İçi	279,815	627	0,446		
	Toplam	294,913	632			
Psikolojik Gelişim	Gruplar Arası	17,660	5	3,532	10,95	0,000
	Gruplar İçi	202,280	627	0,323		
	Toplam	219,940	632			
Ahlaki Gelişim	Gruplar Arası	30,800	5	6,160	8,55	0,000
	Gruplar İçi	451,902	627	0,721		
	Toplam	482,702	632			
Duygusal Gelişim	Gruplar Arası	37,845	5	7,569	11,85	0,000
	Gruplar İçi	400,338	627	0,638		
	Toplam	438,183	632			

$P > 0,05$

Araştırmada görev gruplarının futbolun ‘kişisel gelişim, sosyalleşme, fiziksel fayda, bütünleşme, psikolojik gelişim, ahlaki gelişim ve duygusal gelişim özelliğine görevin etkisi’ bakımından verdiği cevaplar Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi ile karşılaştırılmıştır.

Test sonuçlarına göre, görev gruplarına ait ortalamalar arasındaki farklar istatistiksel olarak büyük ölçüde önemli bulunmuştur (Tablo 40). Ayrıntılı istatistiksel yorumlar tartışma bölümünde belirtilmiştir.

Tablo 41. Katılımcıların Görev Süresi Değişkenine İlişkin Tanıtıcı İstatistikleri

Boyut	Sıra	Görev Süreleri	N	$\bar{X}$	$S_{\bar{x}}$
Kişisel Gelişim	1	1-3 yıl	184	1,9379	0,6645
	2	4-6 yıl	179	1,9178	0,5752
	3	7-9 yıl	98	1,9446	0,6345
	4	10-12 yıl	64	1,9420	0,5741
	5	12 yıl ve üstü	108	2,1204	0,6718
		Toplam	633	9.8627	3.1201
Sosyalleşme	1	1-3 yıl	184	1,7710	0,6212
	2	4-6 yıl	179	1,7893	0,5731
	3	7-9 yıl	98	1,6472	0,5206
	4	10-12 yıl	64	1,7813	0,5985
	5	12 yıl ve üstü	108	1,8968	0,6240
		Toplam	633	98.636	31.204
Fiziksel Fayda	1	1-3 yıl	184	1,5761	0,5927
	2	4-6 yıl	179	1,6022	0,5856
	3	7-9 yıl	98	1,5633	0,6405
	4	10-12 yıl	64	1,4594	0,5619
	5	12 yıl ve üstü	108	1,5685	0,6414
		Toplam	633	7.7695	3.0221
Bütünleşme	1	1-3 yıl	184	1,5313	0,6550
	2	4-6 yıl	179	1,5642	0,6699
	3	7-9 yıl	98	1,5816	0,7142
	4	10-12 yıl	64	1,5430	0,6675
	5	12 yıl ve üstü	108	1,7153	0,7262
		Toplam	633	7.93.54	3.4328
Psikolojik Gelişim	1	1-3 yıl	184	1,7024	0,6224
	2	4-6 yıl	179	1,6899	0,5892
	3	7-9 yıl	98	1,6199	0,5054
	4	10-12 yıl	64	1,6797	0,5446
	5	12 yıl ve üstü	108	1,7662	0,6314
		Toplam	633	8.4581	2.8930
Ahlaki Gelişim	1	1-3 yıl	184	2,2500	0,8954
	2	4-6 yıl	179	2,1899	0,7765
	3	7-9 yıl	98	2,1905	0,8813
	4	10-12 yıl	64	2,2604	0,9267
	5	12 yıl ve üstü	108	2,5000	0,9256
		Toplam	633	11.3908	4.4055
Duygusal Gelişim	1	1-3 yıl	184	1,8886	0,8063
	2	4-6 yıl	179	1,8603	0,7717
	3	7-9 yıl	98	2,1071	0,8533
	4	10-12 yıl	64	2,1172	0,8486
	5	12 yıl ve üstü	108	2,1944	0,8935
		Toplam	633	10.1676	4.1734

Tablo 41’ de görüldüğü üzere araştırmada anket uygulanan kişilerin görev sürelerine ait tanımlayıcı istatistikleri verilmiştir. Katılımcılar görev süreleri değişkeni bakımından 6 gruba ayrılmıştır. Ayrıca tabloda her görev süresi grubuna uygulanan anket sayıları, anket sorularına verilen cevaplara ait ortalamalar ve standart hataları da belirtilmiştir.

Tablo 42. Katılımcıların Görev Süresi Değişkenine İlişkin Varyans Analizi

BOYUT	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P
Kişisel Gelişim	Gruplar Arası	3,216	4	0,804	2,04	0,088
	Gruplar İçi	247,795	628	0,395		
	Toplam	251,011	632			
Sosyalleşme	Gruplar Arası	3,232	4	0,808	2,31	0,057
	Gruplar İçi	219,606	628	0,350		
	Toplam	222,838	632			
Fiziksel Fayda	Gruplar Arası	0,979	4	0,245	0,67	0,612
	Gruplar İçi	229,029	628	0,365		
	Toplam	230,008	632			
Bütünleşme	Gruplar Arası	2,546	4	0,636	1,37	0,244
	Gruplar İçi	292,368	628	0,466		
	Toplam	294,913	632			
Psikolojik Gelişim	Gruplar Arası	1,130	4	0,283	0,81	0,518
	Gruplar İçi	218,810	628	0,348		
	Toplam	219,940	632			
Ahlaki Gelişim	Gruplar Arası	7,556	4	1,889	2,50	0,042
	Gruplar İçi	475,146	628	0,757		
	Toplam	482,702	632			
Duygusal Gelişim	Gruplar Arası	11,796	4	2,949	4,34	0,002
	Gruplar İçi	426,387	628	0,679		
	Toplam	438,183	632			

P>0,05

Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, futbolun ‘kişisel gelişim, sosyalleşme, fiziksel fayda, bütünleşme ve psikolojik gelişim özelliklerine görev süresinin etkisi’ bakımından grup ortalamaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur (Tablo 42).

Görev süresi (4-6 yıl ile 12 yıl ve üstü) olanların, futbolun ‘ahlaki gelişim özelliğine’, görev süresi (1-3 yıl ile 12 yıl ve üstü) ve (4-6 yıl ile 12 yıl ve üstü) olanların ise futbolun ‘duygusal gelişim özelliğine, görev süresinin etkisi’ önemli bulunurken, diğer görev süresi grup ortalamaları arasındaki fark aynı özellik bakımından önemsiz bulunmuştur (Tablo 42).

5.6. Katılımcıların Futbolun Faydalarına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Katılımcıların cinsiyet değişkenine ilişkin t-testi sonuçları tablo 43’te gösterilmiş olup, analiz sonuçları aşağıda yorumlanmıştır.

Tablo 43: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	X	S	T	P
Kişisel Gelişim	Erkek	432	1,94	0,030	-1,05	0,293
	Kadın	201	2,00	0,045		
Sosyalleşme	Erkek	432	1,75	0,028	-1,85	0,066
	Kadın	201	1,84	0,042		
Fiziksel Fayda	Erkek	432	1,52	0,027	-2,71	0,007
	Kadın	201	1,67	0,048		
Bütünleşme	Erkek	432	1,54	0,030	-1,74	0,083
	Kadın	201	1,65	0,055		
Psikolojik Gelişim	Erkek	432	1,68	0,029	-0,72	0,471
	Kadın	201	1,71	0,040		
Ahlaki Gelişim	Erkek	432	2,26	0,043	-0,19	0,850
	Kadın	201	2,27	0,059		
Duygusal Gelişim	Erkek	432	2,01	0,040	0,92	0,359
	Kadın	201	1,94	0,058		

P>0,05

Tablo 43’te görüldüğü üzere araştırmaya katılanların futbolun kişisel gelişim, sosyalleşme, fiziksel fayda, bütünleşme, psikolojik gelişim, ahlaki gelişim ve duygusal gelişim boyutlarına ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Erkeklerin görüşleri ile kadınların görüşlerinin ortalaması arasındaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

6. TARTIşMA

Diyarbakır'da spor ve futbol incelenirken, konuyla ilgili kurum ve kuruluşlarla gerçekleştirilen görüşmelerde, kamu ve özel kuruluşların büyük çoğunluğunun yaptıkları faaliyetlerle ilgili yeterli doküman ve arşive sahip olmamaları çalışmanın bilgi toplama yönünü olumsuz etkilemiştir.

Diyarbakır'da, futbolla ilgilenen kişilerin hangi takımı tutarlarsa tutsunlar konu Diyarbakırspor olduğunda tek yürek oldukları ve bu çerçevede bütünleştikleri görülmektedir. Sporla özellikle futbolla ilgilenen kesimin Diyarbakırspor'a büyük bir sevgi ve aşkla bağlı olduğunu söylemek ve Diyarbakırspor'un halk üzerinde büyük ölçüde bütünleştirici özelliğe sahip olduğunu belirtmek gerçekçi bir tespittir.

Diyarbakır'da futbol ile ilgili gerçekleştirilen etkinlikler ve futbol takımları incelendiğinde, Büyükşehir Belediyesi ve ona bağlı bulunan Kayapınar, Yenişehir, Bağlar Belediyelerinin ön plana çıktığı görülmektedir. 2005-2010 yılları arasında kentteki etkinliklerin büyük çoğunluğunu Belediyeler, TFF ve HİF ortaklaşa gerçekleştirmişlerdir. Bu etkinliklerde amaç, halka spor yapma alışkanlığı kazandırmak, sporun yaşamın bir parçası haline getirmek ve spordan faydalanarak Diyarbakır'da yaşayan halkı etkinliklerin içine çekerek, onları bu kapsamda bütünleştirmektir.

Araştırmada yapılan anketlerden elde edilen bilgiler incelendiğinde Diyarbakır ilinde futbolun sosyal bütünleşme üzerine önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir. Buna ilişkin bulgular tablo 37-43 arasında ayrıntılı olarak verilmiş, istatistiksel olarak önemleri ortaya konmuştur.

Araştırmada uygulanan SSBÖ ölçeğinden elde edilen veriler sonucunda; futbolun kişisel gelişim, sosyalleşme, fiziksel fayda, bütünleşme, psikolojik gelişim ve ahlaki gelişim özelliklerine yaştan etkisi önemsiz bulunmuştur. Buna karşılık futbolun ‘duygusal gelişim özelliğine yaştan etkisi’ ise 20-24 yaş grubu ($X=1.86$) ile 35-39 yaş ($X=2.24$) ve 25-29 yaş grubu ($X=1.87$) ile de 35-39 yaş grubu ($X=2.24$) arasındaki fark istatistiksel açıdan önemi bulunmuştur [$F(4-628)= 5.09$; $P> ,05$].

Araştırmada görev gruplarının, futbolun; kişisel gelişim, sosyalleşme, fiziksel fayda, bütünleşme, psikolojik gelişim, ahlaki gelişim ve duygusal gelişim alt boyutlarına görev değişkeninin etkisi’ bakımından verdiği cevaplar Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi ile karşılaştırılmıştır. Test sonuçlarına göre;

Kişisel gelişim özelliğine, [antrenör grubu ($X=1.82$) ile basın ($X=2.29$) ve taraftar ($X=2.08$) grupları], [basın ($X=2.29$) grubu ile beden eğitimi öğretmeni ($X=1.86$) ve BESYO öğrenci grupları ($X=1.91$)] ve [beden eğitimi öğretmen grubu ($X=1.86$) ile taraftar ($X=2.08$) grubunun] grup ortalamaları arasındaki fark önemi bulunurken, diğer görev grup ortalamaları arasında önemsiz bulunmuştur [$F(4-628)= 7.21$; $P> ,05$] (Tablo 40).

Sosyalleşme özelliğine, [antrenör grubu ($X=1.66$) ile basın grubu ($X=2.08$)], [yönetici grubu ($X=1.68$) ile basın grubu ($X=2.08$)], [basın grubu ($X=2.08$) ile beden eğitimi öğretmeni ($X=1.71$), taraftar ($X=1.83$) ve BESYO öğrenci ($X=1.77$) gruplarının] grup ortalamaları arasındaki fark önemi bulunurken, diğer görev grup ortalamaları arasında önemsiz bulunmuştur [$F(4-628)= 5.71$; $P> ,05$] (Tablo 40).

Fiziksel fayda özelliğine, [yönetici grubu (X=1.32) ile basın grubu (X=1.69)] ve [beden eğitimi öğretmen grubu (X=1.62) ile taraftar (X=1.66) grubunun] grup ortalamaları arasındaki fark önemli bulunurken, diğer görev grup ortalamaları arasında önemsiz bulunmuştur [$F(4-628)= 3.72$; $P> ,05$] (Tablo 40).

Bütünleşme özelliğine, [antrenör grubu (X=1.37) ile basın (X=1.90), beden eğitimi öğretmeni (X=1.61) ve taraftar (X=1.65) grubu], [yönetici grubu (X=1.40) ile basın grubu (X=1.90)], [basın grubu (X=1.90) ile beden eğitimi öğretmen (X=1.61) ve BESYO öğrenci (X=1.56) gruplarının] grup ortalamaları arasındaki fark önemli bulunurken, diğer görev grup ortalamaları arasındaki önemsiz bulunmuştur [$F(4-628)= 6.77$; $P> ,05$] (Tablo 40).

Psikolojik gelişim özelliğine, [antrenör grubu (X=1.57) ile basın grubu (X=2.13)], [yönetici grubu (X=1.71) ile basın grubu (X=2.13)], [basın grubu (X=2.13) ile beden eğitimi öğretmen (X=1.61), taraftar (X=1.59) ve BESYO öğrenci (X=1.73) gruplarının] grup ortalamaları arasındaki fark önemli bulunurken, diğer görev grup ortalamaları arasında önemsiz bulunmuştur [$F(4-628)= 10.95$; $P> ,05$] (Tablo 40).

Ahlaki gelişim özelliğine, [antrenör grubu (X=2.07) ile yönetici (X=2.59) ve basın (X=2.77) grupları], [yönetici grubu (X=2.59) ile beden eğitimi öğretmen grubu (X=2.12)], [basın grubu (X=2.77) ile beden eğitimi öğretmen (X=2.12), taraftar (X=2.27) ve BESYO öğrenci (X=2.21) gruplarının] grup ortalamaları arasındaki fark önemli bulunurken, diğer görev grup ortalamaları arasında önemsiz bulunmuştur [$F(4-628)= 8.55$; $P> ,05$] (Tablo 40).

Duygusal gelişim özelliğine, [antrenör grubu (X=1.84) ile yönetici (X=2.36) ve basın (X=2.54) grupları], [yönetici grubu (X=2.36) ile beden eğitimi öğretmen (X=1.97), taraftar (X=1.76) ve BESYO öğrenci (X=1.91) gruplarının], [basın grupları (X=2.54) ile beden eğitimi öğretmen (X=1.97), taraftar (X=1.76) ve BESYO öğrenci (X=1.91) gruplarının] grup ortalamaları arasındaki fark önemli bulunurken, diğer görev grup ortalamaları arasında önemsiz bulunmuştur [$F(4-628)= 11.85$; $P> ,05$] (Tablo 40).

Araştırmada görev gruplarının, futbolun; kişisel gelişim, sosyalleşme, fiziksel fayda, bütünleşme, psikolojik gelişim, ahlaki gelişim ve duygusal gelişim alt boyutlarına görev süresi değişkeninin etkisi' bakımından verdiği cevaplar Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi ile karşılaştırılmıştır. Test sonuçlarına göre;

Kişisel gelişim [$F(4-628)= 2.04$; $P> ,05$], 'fiziksel fayda [$F(4-628)= 0,67$; $P> ,05$], 'bütünleşme [$F(4-628)= 1.37$; $P> ,05$], 'psikolojik gelişim [$F(4-628)= 0.81$; $P> ,05$] özelliklerine, görev süresinin etkisi' tüm görev süresi grup ortalamaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur (Tablo 42).

Sosyalleşme özelliğine, 7-9 yıl (X= 1.64) ile 12 yıl ve üstü (X= 1.89) olanların ortalamaları arasındaki fark önemli bulunurken, diğer görev grup ortalamaları arasındaki fark aynı özellik bakımından önemsiz bulunmuştur [$F(4-628)= 2.31$; $P> ,05$] (Tablo 42).

Ahlaki gelişim özelliğine, 4-6 yıl (X= 2.18) ile 12 yıl ve üstü (X= 2.50) olanların ortalamaları arasındaki fark önemli bulunurken, diğer görev grup ortalamaları arasındaki fark aynı özellik bakımından önemsiz bulunmuştur [$F(4-628)= 2.50$; $P> ,05$] (Tablo 42).

Duygusal gelişim, 1-3 yıl ($X= 1.88$) ile 12 yıl ve üstü ($X= 2.19$), 4-6 yıl ($X=1.86$) ile 12 yıl ve üstü ($X= 2.19$) olanların ortalamaları arasındaki fark önemli bulunurken, diğer görev grup ortalamaları arasındaki fark aynı özellik bakımından önemsiz bulunmuştur [$F(4-628)= 4.34$; $P> ,05$] (Tablo 42).

Diyarbakır’da futbolun sosyal bütünleşmedeki rolünün belirlenmesinde Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeğinden çıkan sonuç özet olarak; araştırmaya katılanların cinsiyet değişkenlerinin kişisel gelişim, sosyalleşme, fiziksel fayda, bütünleşme, psikolojik gelişim, ahlaki gelişim, duygusal gelişim özelliklerine etkisi ‘önemsiz’ olarak görülürken, görev ve görev süresi değişkenlerinin etkisi ‘önemli’, yaş değişkeninin ise sadece duygusal alt boyutu önemli bulunmuştur.

Araştırma sonucunda yapılan anketlerden elde edilen bulgular, Yılmaz, 2006; adlı araştırmacı tarafından yapılan ‘doğa sporlarına katılımın sosyal bütünleşmeye etkisi’ isimli araştırması sonucunda elde ettiği bulgularla bir takım benzerlikler göstermektedir (89). Bu çalışma doğa sporlarının öğrencilerin kişilik gelişimine, sosyalleşmesine ve sosyal bütünleşmelerine katkısı olduğunu ortaya koymuş ve bu nedenden ötürü doğa sporlarına öğrencilerin katılımının teşvik edici danışmanlık hizmetleri verilerek, bu tip aktivitelere katılımın artması için özendirici olanaklar sağlanması sonucuna varılmıştır.

Spor, Futbol ve bütünleşme üzerine yapılan bilimsel çalışmalar incelendiğinde çalışmamızı destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları; Talimciler, 2008; futbolun, insanlığa bir oyun olmanın ötesinde eğlence, iktidar, güç, üzüntü, sevinç, ulusal onur ve hepsinden de öte kendi kimliklerini, kendilerini bulabildikleri bir dünyanın anahtarını sunduğunu bildirmiştir (75). Ayrıca futbolun sadece kimliklerin oluşmasına katkıda

bulunmadığını, aynı zamanda farklı sosyal kimliklerin karşılaşmasına ve birbirlerinden etkilenmesine de vesile olduğunu belirtmiştir. Bu bakımdan farklı ülkelerin birbirleri ile oynadıkları milli maçların ve diğer kulüp takımlarının kupa mücadelelerinin küresel bir dünya kültürünün yaratılmasına ve yaşatılmasına da aracı olduğunu eklemiştir (75). Balcıoğlu, 2003; sporun bireyler üzerinde, spor kültürü yoluyla iletişim kurduğunu, bireyler arasındaki milli duyguyu geliştirdiğini ve ortak hedeflere yönlendirdiğini belirtirken aynı zamanda sporun dünya barışında da önemli bir etkisi olduğunu vurgulamıştır (21). Topkaya, 1998; futbolun çeşitli dil, din, ırk ve coğrafyadan gelen insanların, aynı ölçüde ilgisini çekme özelliğine sahip bir spor dalı olduğunu bildirmekte ve futbolun evrensel olmasındaki temel ölçütün ise insanların yaşama dönük istemleri ile örtüşen özelliklerini bünyesinde taşıyor olmasına bağlamıştır. Ayrıca, heyecan, sevinç, moral, coşku ve bunların ötesinde, birlikte yaşama ve davranışların çekiciliği gibi duyguların, bireyin psiko-sosyal yaşam niteliği ile bütünleşen ve topluma yansıyan, sosyo-kültürel yapısı ile ilgili olgular olduğunu belirten yazar bu açıdan futbolun diğer spor dallarından farklı bazı niteliklere sahip olduğunu vurgulamıştır (80). Ramazanoğlu ve ark., 2005; insan yaşamı ile bütünleşmiş olan spor, insanların sağlıklı, başarılı, mutlu ve yüksek moral gücüne sahip olmasında çok önemli rol oynadığını, sporun, toplumda diğer insanlara ulaşmada bir unsur olduğunu, yine insanların spor sayesinde aynı amaçlara yönelmeye, birlikte hareket etme duygusunu yaşamaya başladığını ve sporun; fiziksel, ruhsal ve toplumsal gelişime de fayda sağladığını bildirmişlerdir (70). Ramazanoğlu, 2003; sporun kişisel olduğu kadar sosyal bir olgu olduğunu belirtmiş ve toplumların devamında, kültürlerinin korunması, kendilerini geliştirebilmeleri için başka

yöntem, metot ve araçlar olduğu kadar sporun ve sportif faaliyetlerin de etkili olduğu üzerinde görüş bildirmiştir. Ayrıca toplumsal dayanışmanın sağlanmasında spor gibi bireyleri yakınlaştırıcı, birbirine kaynaştıran öğelerin önemi üzerinde durmuştur (67). McPherson ve ark. 1989; toplumun farklı sınıflarından gelen fertlerin, spora katılımlarını konu alan çalışmalarında farklı toplumlarda spordaki sınıf etkisini incelemişler ve sporla ilgilenme düzeyinin sosyal sınıf ile pozitif ilişkili olduğunu, alt sosyal sınıfların spor aktivitelerine katılımının üst sosyal sınıfa göre daha az olduğunu tespit etmişlerdir (63). Erkal, 1992; sporun, bireylerin sabırlı ve enerjik olmasını sağladığını, sosyal gruplar ve toplum ile bütünleşmesine olumlu etkide bulunduğunu, birey ile toplum arası ilişkileri daha ahlaki kıldığını belirtirken, aynı zamanda spor sayesinde insanların aynı hedeflere yöneldiğini, birlikte hareket etme duygusunu yaşamaya başladıklarını, sporun, bireyin toplum içerisinde yalnızlığını giderdiğini ve tek başına hareket etmesini önlediğini bildirmiştir (36). Kelinske ve ark. 2001; araştırmalarında toplumun çeşitli kesimlerinden üniversiteye gelen gençlerin, eğitimleri boyunca arkadaş, spor ve çalışma gruplarındaki etkileşimleriyle bir dizi sosyalleşme evresi geçirdiklerini, üniversite öğrencilerinin spor aktivitelerine katılımlarıyla birlikte algıladıkları çeşitli faydaları araştıran bu faydalar arasında sosyalleşme, rekabet, sağlık, zinde kalmak ve liderlik özelliklerinin olduğunu saptamışlardır. Araştırmacılar ayrıca, erkeklerin sportif faaliyetlerde daha fazla liderlik vasıfları edindiklerini belirlemişlerdir (53).

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, futbol aktivitelerine katılımın, bireylerin sosyal bütünleşmesine katkısının incelendiği bu çalışmada; sportif aktiviteler yoluyla bir araya gelen insanların, grupla işbirliği yapma, ortak bir

şeyleri paylaşma, dayanışma içinde olma gibi bütünleşmenin temelinde olan faktörlere önem gösterdiklerini, spor aktiviteleri yoluyla sosyalleştiklerini ve bütün bunların sonucu olarak ta sosyal bütünleşme sağladıklarını söyleyebiliriz.

Sonuç itibariyle, değişen ve gelişen yaşam koşulları sonucunda önemi günden güne artan ve modern yaşamın vazgeçilmez bir parçası olan sporun sosyal gelişmeye ve bütünleşmeye olan katkısı göz ardı edilemez.

Araştırmamız sırasında Türkiye’de sporun sosyal bütünleşmeye olan katkısı ile ilgili fazla sayıda çalışmanın olmadığı, yapılan bu çalışma bu konudaki eksikliği gidermek bakımından önemlidir. Bundan sonra yapılacak konu ile ilgili çalışmalarda aşağıdaki hususların göz önünde bulundurulması yararlı olacaktır,

Türkiye’de ilk defa doğa sporlarına, sonrasında ise bu araştırma ile futbola uyguladığımız Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeğinin diğer spor dallarına da uygulanması yararlı olacaktır.

Takip eden çalışmalarda futbolun veya çeşitli spor dallarının, farklı illerde yaşayan insanların üzerindeki sosyal bütünleşmesine etkisi incelenebilir.

7. KAYNAKLAR

1. Abay, A. R. (1993). Cumhuriyet Dönemi Türk Eğitim Sisteminin Sosyal Bütünleşmeye Etkileri. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.
2. Afyon, Y, A. (1994). Futbolda Öğrenme ve Öğretme. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
3. Akyüz H. (1992). Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
4. Amman, M. T. (1999). Dünyada ve Türkiye’de Spor Sosyolojisi. M. Ü. Dinamik Spor Bilimleri Dergisi, 1(1), 73-85.
5. Anonim, (2010). Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Diyarbakır Bürosu Başkanı ile yapılan sözlü görüşme bilgileri. Erişim tarihi; 01.07.2010. Diyarbakır.
6. Anonim, (2010). Bağlar Belediyesi Spor Şubesi ile yapılan görüşme kayıtları. Erişim tarihi; 02.07.2010. Diyarbakır.
7. Anonim, (2010). Büyükşehir Belediyesi Spor Şubesi ile yapılan görüşme kayıtları. Erişim tarihi; 05.07.2010. Diyarbakır.
8. Anonim, (2010). Gençlerbirliği Spor Okulu, Antrenörü Çakmak Ö., ile yapılan görüşme kayıtları. Erişim tarihi; 06.07.2010. Diyarbakır.
9. Anonim, (2010). Kayapınar Belediyesi Spor Şubesi ile yapılan görüşme kayıtları. Erişim tarihi; 08.07.2010. Diyarbakır.
10. Anonim, (2010). Söz Gazetesi Spor Bürosu ile yapılan görüşme kayıtları. Erişim tarihi; 09.07.2010. Diyarbakır.
11. Anonim, (2010). Yenişehir Belediyesi Spor Şubesi ile yapılan görüşme kayıtları. Erişim tarihi; 12.07.2010. Diyarbakır.
12. Anonim. (2010). Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Etkinlikleri. Erişim: (<http://www.batmanpostasigazetesi.com/haber/spor-meclisi-1.-olagan-toplantisini-yapti-25177.htm>). Erişim tarihi; 14.07.2010.
13. Anonim. (2010). Spor Konferansı. Erişim: (<http://www.diyarbakirspor.org/diyarbakirspor-kulubu/1-diyarbakirspor-kulubu.html>). Erişim tarihi: 16.07.2010.
14. Anonim. (2010). İkinci Spor Konferansı. Erişim: (<http://www.diyarinsesi.org/haber/diyarbakir-2.-spor-konferansi-sona-erdi-19640.htm>). Erişim tarihi: 19.07.2010.
15. Anonim. (2010). Diyarbakır’da Spor Meclisinin Kurulması. Erişim: (<http://www.tff.org/Default.aspx?pageId=200&ftxtId=9926>). Erişim tarihi: 20.07.2010.
16. Anonim. (2010). Yenişehir Belediyesi Etkinlikleri (http://www.sporbugun.com/h_433407_diyarbakirda-spor-meclisi-kuruldu.html). Erişim tarihi: 21.07.2010.
17. Aracı, H. (1999). Okullarda Beden Eğitimi, Ankara.

18. Aslantürk, Z., Amman, T. (2000). Sosyoloji. 1.Basım, Kaknüs Yayınları, İstanbul.
19. Aydın, G. (2006). Sosyal Bütünleşmenin Sağlanması Sürecinde Ziya Gökalp Ve Orhan Türkdoğan'da Dilin Fonksiyonları, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
20. Babacan, D. (1993). Futbol ve Hakem. T.F.F. Eğitim Yayınları 4, Ankara.
21. Balcıoğlu, İ.(2003). Sporun Sosyolojisi ve Psikolojisi, Bilge Yayınevi, İstanbul.
22. Bilgili, A. (1996). Van spor Olgusunun Sosyolojik Boyutu. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1,2, Van.
23. Bottomore, T.; Nisbet, R. (1990). Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi.(Çev. M. Tuncay; A. Uğur), Verso Yayıncılık, Ankara.
24. Bozdemir, M. (1998). Futbol Fanatizminin Sosyolojik Açısından Tahlili. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
25. Bromberger, C.(1993). Stadyumdaki Kent Futbol ve Kültürü. (Derleyenler; Roman Horak, Wolfgang Reiter, Tanıl Bora), 1. Baskı, İletişim Yayıncılık, İstanbul.
26. Caplow, T.(1965). Elementary Sociology. New York, (Aktaran; Erkal, M.) (1998). İstanbul.
27. Carrol, S.J., Tosi, H.L. (1977). Organizational Behavior, St. Clair Press, Chicago, Illinois
- Chinoy, E. (1967). Society-An Introduction to Sociology, Random House, New York.
28. Coşkun, A. (2004). Sosyal Bütünleşme, Sosyal Çözüm ve Din. Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi, Sy: 13, İstanbul.
29. Çaha, Ö. (1999). Spora Yaslanarak Bir Nefes Almak. Düşünen Siyaset, Sayı 2, Mart. Ankara.
30. Doğan, B. (1995). Profesyonel Futbolcuların Toplumsal Hareketlilik Yönünden İncelenmesi. Spor Bilimleri Dergisi, 2,1, Ankara.
31. Doğan, İ. (1999). Türk Futbolunda Potansiyel İstanbul Ruhu ve Şiddet. Düşünen Siyaset, 2,1, Ankara.
32. Doğan, Y. (1997). Türkiye 'de Spor Yönetimi. Öz Akdeniz Ofset, Malatya.
33. Enis, R., Papa II. Jean Paul (1979). Spor İnsanları Birleştiren, Ayrılıkları Unutturan Bir Semboldür. Milliyet Gazetesi, 01 Aralık.
34. Ergun, D. (1993). 100 Soruda Sosyoloji El Kitabı. Gerçek Yayınevi, 3. Baskı, İstanbul.
35. Eren, E. (1989). Yönetim Psikolojisi. İ.Ü. İşletme Fakültesi Yayınları, İstanbul.
36. Erkal, M. (1986). Sosyolojik Açısından Spor. M.E.G.S.B. Yayın No: 30. Ankara.
37. Erkal, M. (1998) Sosyoloji, İstanbul.
38. Eyüp,S. (1991). Genel Sosyoloji Dersleri. Gazi Üniversitesi, Basın Yayın Yüksekokulu Matbaası, Ankara.
39. Fichter, J. (1996). Sosyoloji Nedir? (Çev. Nilgün Çelebi), Ankara.
40. Fişek, K. (1985). 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi. Gerçek Yayınevi, İstanbul.
41. Fişek, K. (1989). Spor Yönetimi. A.Ü.S.B.F, Yayın No: 445, Ankara.

42. Fişekçioğlu, B.(1996). Konya İlindeki Amatör ve Profesyonel Futbolcuların Sosyo – Ekonomik ve Kültürel Profillerinin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
43. Genç DA. (1998). Spor Hukuku. 1.Baskı, Alfa Basım, İstanbul.
44. Genç DA. (1999). Futbol Kulüplerinin Stratejik Yönetimi (Beşiktaş Örneği). Bağırhan Yayınları, Ankara.
45. Guibernau, M. (1997). 20. Yüzyılda Ulusal Devletler ve Milliyetçilikler. (Çev. N. N. Domaniç), Sarmal Yayınevi, İstanbul.
46. Gür, A. (1979). Spor ve Sosyal Sınıflar. Aydınlık Yayınları, 69, İstanbul.
47. Güven, S. (1999). Toplumbilim. I. Baskı, Ezgi Yayınları, Bursa.
48. Güvenç, B. (1999). İnsan ve Kültür. Remzi Kitabevi, Sekizinci baskı, İstanbul.
49. Huges, C. (1983). Futbol Taktikleri ve Eğitim. (Çev. Berk Tercüme Bürosu), Hürriyet Ofset Matbaa A.Ş, İstanbul.
50. James, J. (2000). The Money Game. June 5,155, 22, Tune.
51. Karasüleymanoğlu, A. (1995). Yeni Boyutlarıyla Spor, Ankara.
52. Ketten, M. (1974). Türkiye’de Spor. Ayyıldız Matbaası, Ankara.
53. Kelinske, B., Mayer, B.W. & Chen, K.L. (2001). “Perceived benefits from participation in sports: A gender study”, Women in Management Review, 16(2), pp. 75-84.
54. Kılıçgil, E. (1998). Sosyal Çevre- Spor İlişkisi, Ankara.
55. Kızılçelik, S. (1994). Sosyoloji Teorileri 2. Yunus Emre Yayınları, Konya.
56. Koludat S. (1988). Futbolda Antrenörlük ve Eğitim Öğretim İlkeleri. Türk Tarih Basımevi, Ankara.
57. Korkmaz, A. (2006). Değişme ve Farklılaşma, İstanbul.
58. Kunter, HB. (1938). Eski Türk Sporları Üzerine Araştırmalar. Cumhuriyet Matbaası, İstanbul.
59. Kuper, S. (1996). Futbol Asla Sadece Futbol Değildir. (Çev. Sinan Gürtunca) 1. Baskı, Sabah Kitapları, İstanbul.
60. Kurtkan, A. (1997). Sosyoloji. Millî Eğitim Basımevi, İstanbul.
61. Macdonis, John J. - Plummer, K. (2002). Sociology, Edinburgh.
62. Marshall, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü,(Çev.: O. Akınhay, D. Kömürcü), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
63. Mcpherson, B. D., Curtis, J. E., & Loy, J. W. (1989). The Social Significance of Sport. Human Kinetics, Illinois, (Aktaran: ÖZTÜRK), F. (1998). Ankara.
64. Mutlu, E. (1996). Avrupa 'yı Salladık İngiltere 'yi Sarsacağız Futbol, Milliyetçilik ve Şiddet. Kış - Bahar, Cogito Dergisi.
65. Ozankaya, Ö. (1977). Toplumbilime Giriş. Gnş. 2. Basım, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
66. Ozankaya, Ö. (1995). Temel Toplumbilim Terimleri Sözlüğü. Cem Yayınları, İstanbul.

67. Öcalan M., Ramazanoğlu F. (2003). Bazı Demografik Özelliklerine Göre Seyircilerin Futbol İzleme Sıklıklarının İncelenmesi. G.Ü. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 10-11 Ekim, Ankara.
68. Özbaydar S. (1983). İnsan Davranışlarının Sınırları ve Spor Psikolojisi. Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
69. Öztürk, F. (1998). Toplumsal Boyutlarıyla Spor. Bağırhan Yayınevi, Ankara.
70. Ramazanoğlu, F., Karahüseyinoğlu, M.F., Demirel, E.T., Ramazanoğlu, M.O. ve Altungül, O.(2005). Sporun Toplumsal Boyutlarının Değerlendirilmesi. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları.
71. Rowe, D. (1996). Popüler Kültürler. (Çev. Mehmet Küçük), 1. Basım, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
72. Savaş, İ. (1997). Spor Genel Kültürü. İnkılâp Kitapevi, İstanbul.
73. Şahin, M. (1998). Spor Ahlakı ve Sorunları. 1. Basım, Evrensel Basım Yayım, İstanbul.
74. Şerif, M., Şerif, C. (1996). *Sosyal Psikolojiye Giriş*. (Çev. M. Atakay, A. Yavuz), Sosyal Yayınları, Ankara.
75. Talimciler, A. (2008). Futbol değil iş: endüstriyel futbol, İletişim kuram ve araştırma dergisi Sayı 26 Kış-Bahar 2008, s.89-114.
76. Tanık, B. (1993). Adana 'da Futbol ve Demirspor. Futbol ve Kültürü (Derleyenler; Roman Horak, Wolfgang Reiter, Tanıl Bora), 1. Baskı, İletişim Yayıncılık, İstanbul.
77. Taştın, Ö. (2000). Fenerbahçe Futbol Seyircisinin Sosyo - Ekonomik Profili. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya.
78. Toker, HH, Helvacıoğlu E. (2000). Futbolun Sırrı. Haziran, Bilim ve Ütopya Dergisi.
79. Tolan, B. (1993). Sosyoloji. Adım Yayınları, Ankara.
80. Topkaya, İ. (1998). Ata T T., Futbola Genel Kuramsal Bir Bakış ve Futbol Eğitim Öğretimi, Üniversiteler Ofset.
81. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı Bağlar Eğitim Parkı Şubesi (2010).
82. Türkmen, H, N. (1998). Çağımızda Bacasız Sanayi: Futbol. Türkiye Futbol Federasyonu Aylık Futbol Yayım, Haziran, İstanbul.
83. Urartu, Ü. (1994). Futbol, Teknik, Taktik, Kondisyon. İnkılâp Kitapevi, İstanbul.
84. Voigt, D. (1998). Spor Sosyolojisi. (Çev. Ayşe Atalay), İstanbul.
85. Weber, M. (1998). Sosyoloji Yazıları. (Çev:Taha Parla), İletişim, İstanbul., Weinn, H. (1959). Tarih, İnsan ve Dil Felsefesi Üzerine Altı Konferans. (Çeviren: İsmail Tunalı, İstanbul Üniversitesi) Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
86. Yamanlar, E. (1998). Sosyoloji Ders Kitabı.Bem-Koza Yayınları, İstanbul.
87. Yazan, ÜM (1999). 21. Yüzyılın Eşiğinde Sosyoloji Konuşmaları. Timaş Yayınları, İstanbul.
88. Yetim, A. A. (2005). Sosyoloji ve Spor. Yaylacık Matbaası, İstanbul.

89. Yılmaz, B. (2006). Doğa Sporlarına Katılımın Sosyal Bütünleşmeye Etkisi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Spor Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara .
90. Yılmaz, B., Karlı, Ü., Yetim, A. A. (2006). Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği (SSBÖ). 9. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla.
91. Yüksel, O. (1994). Sporda Erdemlilik ve Kassandra Çaresizliği. 1. Baskı, İleri Kitapevi, İzmir.

8.EK 1

Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği

Sayın Katılımcı;

Bu Anket F.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde yürütülmekte olan Yüksek Lisans Tez çalışması kapsamında “**FUTBOLUN SOSYAL BÜTÜNLEŞMEDEKİ ROLÜ**” nı tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıdaki soruları dikkatli ve objektif olarak cevaplamanız çalışmanın sonuçlarını olumlu yönde etkileyecektir.

1. Yaşınız : () 20-24yaş () 25-29 yaş () 30-34 yaş () 35-39 yaş () 40 yaş ve üstü

2. Cinsiyetiniz : () Erkek () Kadın

3. Göreviniz : () Antrenör () Yönetici () Basın () Beden Eğitimi Öğretmeni

() Taraftar Grubu () BESYO Öğrencisi

4. Görev Süreniz : () 1-3 yıl () 4-6 yıl () 7-9 yıl () 10-12 yıl () 12 yıl ve üstü

	GÖRÜŞLER (FUTBOL AKTİVİTELERİNE KATILIMIM)	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Öz güvenimin gelişmesine katkı sağlar.					
2	Fiziksel olarak kendimi çok sağlıklı hissetmemi sağlar.					
3	Başarma duygusu ile aldığım haz doruğa ulaşır.					
4	Grup iş birliği becerimi geliştirir.					
5	Macera duygumu artırır.					
6	Diğer insanlara saygımı artırır.					
7	Bir gruba aitlik duygumu geliştirir.					
8	Liderlik becerilerimi geliştirmeme yardımcı olur.					
9	Problemleri tespit etme yeteneğimi geliştirir.					
10	Problem çözme becerimi geliştirir.					
11	Çalışma alışkanlığı kazandırır.					
12	Kilo kontrolümü sağlar.					
13	Spor becerimi geliştirir					
14	Vücut şeklimi korur ve zindelik sağlar.					
15	Fiziksel gücümü artırır.					
16	Stresten uzaklaşmama yardımcı olur.					
17	Denge ve koordinasyonumu geliştirir.					
18	Zamanı iyi kullanma becerimi artırır.					
19	Güçlü arkadaşlık bağları kurmamı sağlar.					
20	Birçok görevin üstesinden gelebilme becerimi geliştirir.					
21	Grupla iş bölümü yapmamda fayda sağlar.					
22	Arkadaşlarımla dayanışma içinde olmamı sağlar.					
23	Bilgili, ahlaklı ve yardımsever olmama katkı sağlar.					
24	Örf, âdet ve hukuk kurallarına uymam yönünde etki yapar.					
25	Arkadaşlarımla birlikte olmamı ve iyi zaman geçirmemi sağlar.					
26	Yeni insanlarla tanışmamı sağlar.					
27	Birey olarak gelişmeme yardımcı olur.					
28	Diğer insanlarla ortak bir şeyleri paylaşmamı sağlar.					
29	Farklı siyasi görüşteki insanların bir araya gelmesini sağlar					
30	Farklı kültürlerden gelen insanların bir araya gelmesini sağlar.					
31	Farklı ekonomik yapıya sahip insanların bir araya gelmesini sağlar.					
32	Farklı inançtaki insanların bir araya gelmesini sağlar.					

9.ÖZ GEÇMİŞ

1979 yılında Diyarbakır'ın Eğil İlçesinde doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Diyarbakır'da tamamladı. 1997-1998 eğitim-öğretim yılında Harran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nu kazandı, 1998-1999 eğitim-öğretim yılında Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümüne yatay geçiş yaptı. 2001 yılında basketbol uzmanlık dalından mezun oldu. 2003 yılında Diyarbakır merkez Hürriyet İlköğretim Okuluna atandı ve beden eğitimi öğretmenliği görevine başladı. 2008-2009 yılında Fırat Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu'nda Sağlık Bilimleri Enstitüsü tarafından açılan yüksek lisans sınavını kazanarak yüksek lisansa başladı.

Orta, lise ve üniversite eğitimi döneminde basketbol oynadı. Halen Diyarbakır'da Hürriyet İlköğretim Okul'unda beden eğitimi öğretmenliği yapmaktadır.